

Ikaalinen, Hämeenkyrö, Sastamala 2022

Konikallion tuulivoimahankkeen arkeologinen inventointi

Jaana Itäpalo ja Hans-Peter Schulz 16.4.2023

KESKI-POHJANMAAN ARKEOLOGIAPALVELU

Tiivistelmä

Keski-Pohjanmaan Arkeologiapalvelu suoritti arkeologisen inventoinnin Ikaalisissa, Hämeenkyrössä ja Sastamalassa Konikallion tuulivoimapuiston suunnittelualueella sekä puistoon liittyvällä kahdella vaihtoehtoisella 110 kV -voimajohtoreitillä. Maastoyön suorittivat FM Jaana Itäpalo 3.5-6.5 ja 25.8.2022 ja FM Jaana Itäpalo ja MA/FM Hans-Peter Schulz 8.7.-12.7.2022. Työn tilaajat ovat Ilmatar Ikaalinen-Hämeenkyrö Oy ja AFRY Finland Oy.

Tuulivoimapuiston hankealue sijaitsee Ikaalisen lounaisosassa ja Hämeenkyrön luoteisosassa n. 10 km Ikaalisen keskustasta lounaaseen ja n. 13 km Hämeenkyrön keskustasta luoteeseen. Tuulivoimapuiston hankealueen pinta-ala on n. 1400 hehtaaria, ja sille on suunnitelmissa sijoittaa enintään 15 tuulivoimalaa. Pohjoinen voimajohtoreitti (A) kulkee Ikaalisen puolella; se kulkee tuulivoimapuiston pohjoisosasta Varpeen, Vatulan ja Kilvakkalan kautta Teijärven pohjoispuolelle valtatie 3 varteen. Johtoreitti on n. 13 km pitkä. Eteläinen n. 15 km pitkä voimajohtoreitti (B) kulkee tuulivoimapuiston keskivaiheilta Hämeenkyrön Vesajärven ja Sastamalan Lahdenperän kautta Sastamalan Taipaleen kylän eteläpuolelle.

Tuulivoimapuiston suunnittelualueelta ei tunnettu arkeologisia kohteita ennen inventointia. Ikaalisen puolella lähin tunnettu kohde on *Wehvarpeen kestikievari* (Museoviraston muinaisjäännösrekisterin tunnus 1000031194) n. 2 km luoteeseen. Hankealueen pohjoispuolella kulkee Vatulanharjulla historiallinen *Hämeenkaan- ja Kyrönkankaantien* linjaus, joka on valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö (rky 4050). Hämeenkyrön puolella lähimmät kohteet sijaitsevat n. 1,2-1,8 km lounaaseen – *Lammimäen* kohteessa (108010005) on mahdollinen rakennuksen kiukaaksi tulkittu röykkiö, *Huhtalan* kohteesta on kivistä itäkarjalainen kourutalita (1000010463) ja *Oksjoen* kohteesta on löytynyt kivistä liuskekärjen katkelma (1000008620).

Voimajohtoreitistä A n. 800 m länteen sijaitsee *Wehvarpeen kestikievari*. Reitti A kulkee historiallisen *Hämeenkaan- ja Kyrönkankaantien* linjauksen yli.

Voimajohtoreittiä B lähinnä sijaitsevat tunnetut kohteet ovat irtolöytöpaikat *Huhtala* (1000010463) Hämeenkyrön puolella sekä *Lahdenperä* (1000007405) ja *Turppa* (1000007428) Sastamalassa. Sastamalassa *Taipale* (*Märkätaipale*) kylätontti (1000011482) sijaitsee johtoreitin lähialueella ja reitti kulkee *Leppälampi-Taipale* kulttuurimaiseman (rky 1598) itäreunalla.

Inventoinnissa ei löytynyt arkeologisia kohteita tuulivoimapuiston hankealueelta, johtoreittien läheisyydestä tai hieman etäämmältä niistä huomioitiin seitsemän uutta arkeologista kohdetta, jotka ovat: 2. *Kuoppainmäki 1*, tervahauta, 4. *Kuoppainmäki 3*, hiilimiiluja ja kellarikuoppia 6. *Likolammimutka*, isonjaon aikainen tuhoutunut rajamerkki, 7. *Kortesoja*, tervahauta 9. *Mannela*, kyläpaikka 10. *Lammi*, kyläpaikka ja 16. *Taipale*, isonjaon aikainen rajamerkki. Entuudestaan tunnetuista kohteista ei tehty merkittäviä uusia havaintoja. Raportissa käsitellään myös muita kohteita, joita ei nuoren ikänsä tai tyyppinsä perusteella luokiteltu arkeologiseksi kohteiksi.

Voimajohtoreitin A toteuttamisen vaikutus kohteeseen 1. *Hämeenkaan- ja Kyrönkankaantie* riippuisi siitä, toteutetaanko sähkönsiirto maakaapelina vai ilmajohtona sekä mahdollisesta pylvässiijoittelusta. Reitin toteuttamisella voisi olla myös vaikutus kohteeseen 2. *Kuoppainmäki 1*.

Inventoinnin pohjana olleen tuulivoimapuiston layoutin ja voimajohtoreitin B toteuttamisella ei olisi vaikutusta arkeologisiin kohteisiin.

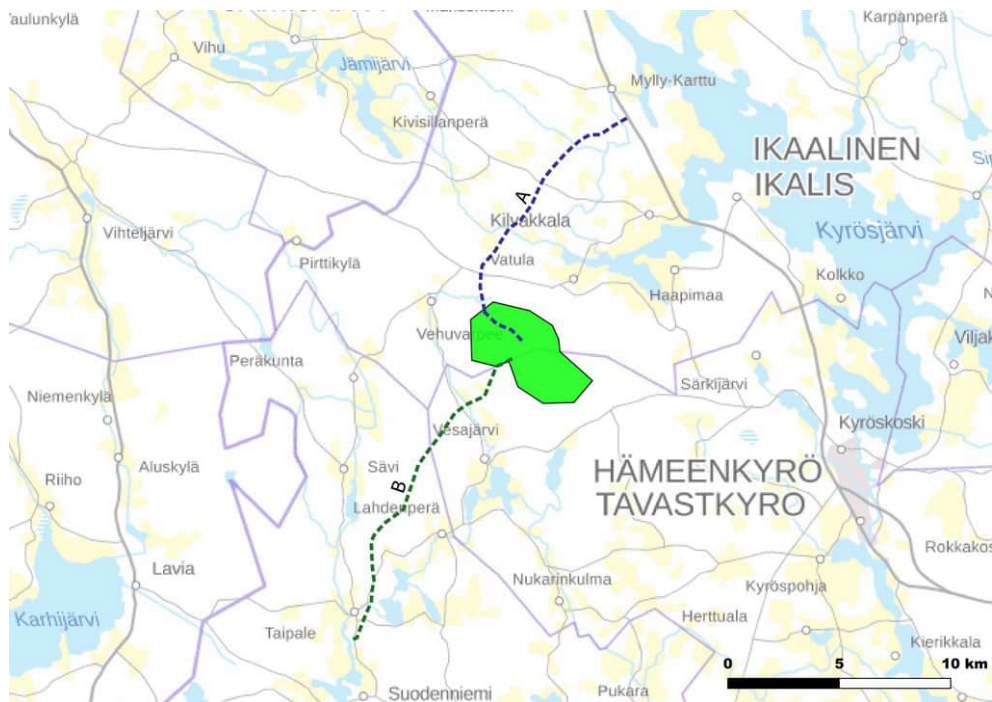
Sisällysluettelo

	S.
1. Perustiedot.....	4
2. Lähtökohdat ja menetelmät.....	4
2.1 Tutkimushistoria.....	6
2.2 Menetelmä.....	6
3. Maisema, topografia ja geologia.....	6
4. Alueen maankäytön historiaa	16
5. Tulokset.....	21
6. Yleiskartat.....	21
7. Kohdeluettelo.....	24
8 Kohdetiedot.....	25
9. Aineistoluettelo.....	55

1. Perustiedot

Selvitysalue: Konikallion tuulivoimapuisto n. 1400 hehtaaria, voimajohtoreitit n. 28 km
Tilaaja: Ilmatar Ikaalinen-Hämeenkyrö Oy
Laji: osainventointi
Kenttätyöaika: 3.5-6.5, 8.7.-12.7. ja 25.8.2022, yhteensä 9 päivää
Karttanumerot: TM35-lehtijako M3444L, M3442R, M3443L, M3441R, N3333L
Korkeus: n. 77,50 – 140 m mpy **Koordinaattijärjestelmä:** ETRS-TM35 FIN -tasokoordinaatisto
Aiemmat löydöt: KM 7737:1 Kourutaltilta, KM 19365:1 Reikäkivi **Inventointilöydöt:** -
Aiemmat tutkimukset: 1969 Matti Huurre, inventointi, Huhtala
2007 Vadim Adel, inventointi, Taipale (Märkätaipale)
2008 Johanna Seppä, inventointi, Lahdenperä
2017 Päivi Maaranen ja Veli-Pekka Suhonen, arkistotutkimus, Wehuvarpeen kestikievari
2020 Vadim Adel, inventointi, Wehuvarpeen kestikievari.

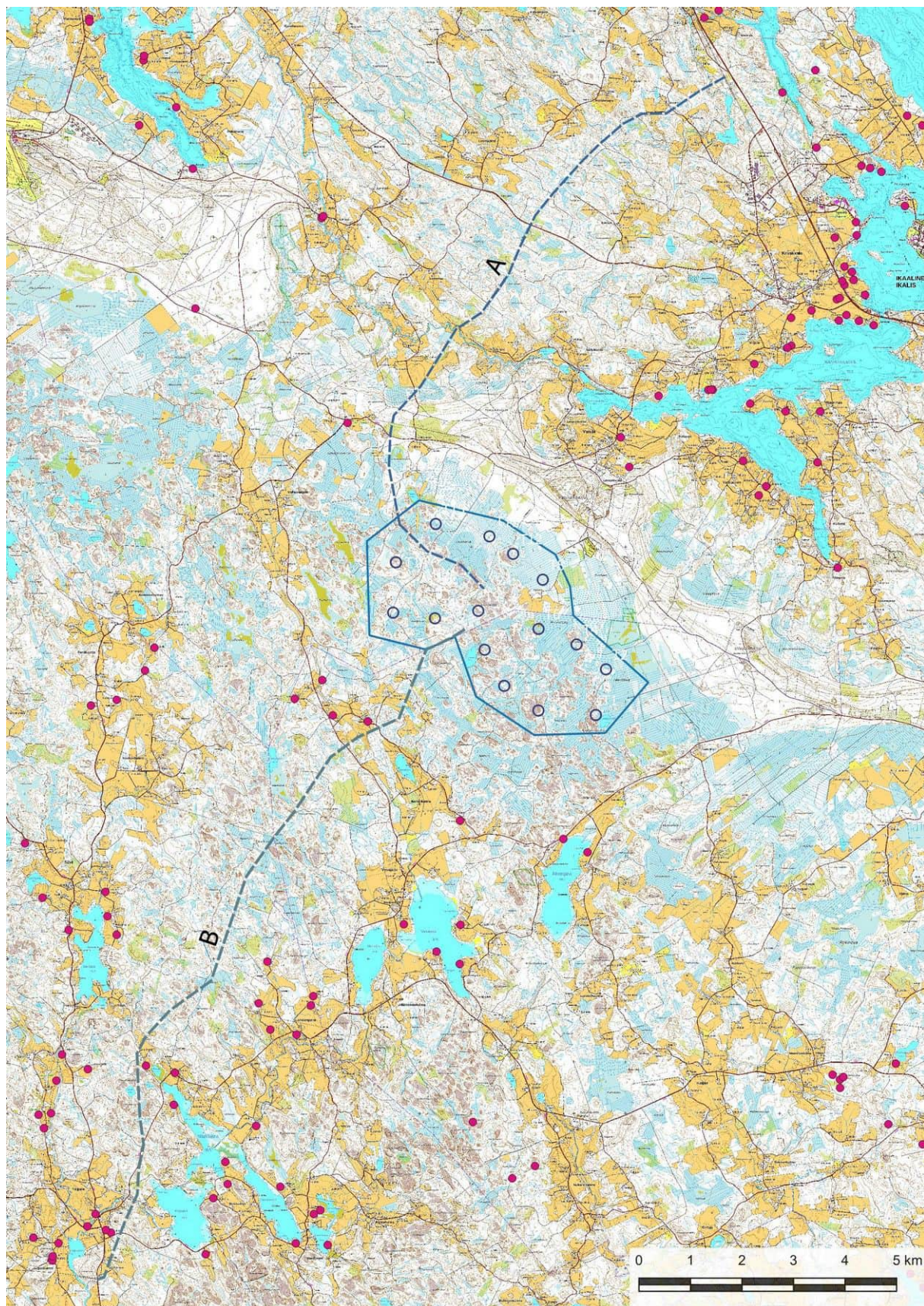
Kohdealueen yleissijainti, tuulivoimapuiston hankealue ja voimajohtoreitit A ja B. Taustakartta Mml 5/2022.

2. Lähtökohdat ja menetelmät

Ikaalisen lounaisosaan ja Hämeenkyrön luoteisosaan suunnitellaan Konikallion tuulivoimapuistoa, kuntaraja kulkee hankealueen keskellä. Tuulivoimapuiston hankealueen pinta-ala on n. 1400 hehtaaria, ja sille on suunnitelmissa sijoittaa enintään 15 tuulivoimalaa. Samassa yhteydessä suunnitellaan sähkönsiirto puistosta valtakunnan verkkoon. Pohjoiseen valtatie 3 varteen suuntautuva voimajohtoreitti (A) on n. 13 km pitkä, Eteläinen n. 15 km pitkä voimajohtoreitti (B) kulkee tuulivoimapuiston keskivaiheilta Sastamalan Taipaleen kylän eteläpuolelle.

Tuulivoimapuiston hankealue on pääosin kallioista talousmetsää ja ojitettua rämettä sekä suota. Voimajohtoreitit kulkevat myös pääosin metsäisillä alueilla – paikoin myös kyläasutuksen läheisyydessä.

Tuulivoimapuiston suunnittelualueelta tai sen lähistöltä ei ollut tiedossa arkeologisia kohteita ennen inventointia. Ikaalisissa voimajohtoreitin A lähistöllä sijaitsee 1700-luvulla perustetun Wehuvarpeen kestikievarin paikka, Wehuvarpeen tilasta vanhin lähdeaininta on 1550-luvulta, kohde sijaitsee keskiajalta periytyvän Hämeenkaan- ja Kyrönkaan tien linjauksen varrella. Muut johtoreittejä lähinnä sijaitsevat kohteet ovat kolme kivikautisen esineen irtolöytöpaikkaa, Sastamalan puolella voimajohtoreitin B länsipuolella sijaitsee Taipaleen (Märkätaipale) kyläpaikka.

Tuulivoimapuiston hankealue ja voimajohtoreitit, Museoviraston rekisteriportaaliin tallennetut arkeologiset kohteet punaisina ympyröinä, lähtötilanne ennen inventointia. Taustakartat Mml 5/2022.

2.1 Tutkimushistoria

Arkistotietojen mukaan tuulivoimapuiston hankealueella ei ole tehty aiemmin arkeologista inventointia liittyen mihinkään maankäyttöhankkeeseen. Kaikkien kolmen kunnan alueella on tehty 2000-luvulla lukuisia maankäyttöön liittyviä inventointeja, joista muutamat ovat koskeneet joiltakin osin Konikallion hankkeen kohde-alueita. Hämeenkyrön puolella lähialueella on tehty vuonna 2006 Ulvaanharjun osayleiskaavan inventointi (Vadim Adel, Pirkanmaan maakuntamuseo), myös Ulvaanharjun itäosassa on tehty inventointia vuonna 2002 (Timo Jussila, Mikroliitti Oy). Sastamalassa on tehty 2007-2008 entisen Suodenniemen kunnan etelä- ja pohjoisosan inventoinnit, jolloin on liikuttu nyt kohteena olevien voimajohtoreittien lähialuilla (2007 Vadim Adel, 2008 Johanna Seppä, Pirkanmaan maakuntamuseo). Wehuvarpeen kestikievarin kohde on tarkastettu vuonna 2020 (Vadim Adel, Pirkanmaan maakuntamuseo) liittyen Museoviraston VARK-hankkeeseen (valtakunnallisesti merkittävien arkeologisten kohteiden määrittäminen). Vuonna 2016 on tehty tuulivoimapuiston aluetta koskeva arkeologisen kulttuuriperinnön potentiaalinen arviointi liittyen Pirkanmaan maankuntakaava-luonnokseen 2040 (Kulttuuriympäristöpalvelut Heiskanen & Luoto, nyk. Heilu Oy).

2.2 Menetelmä

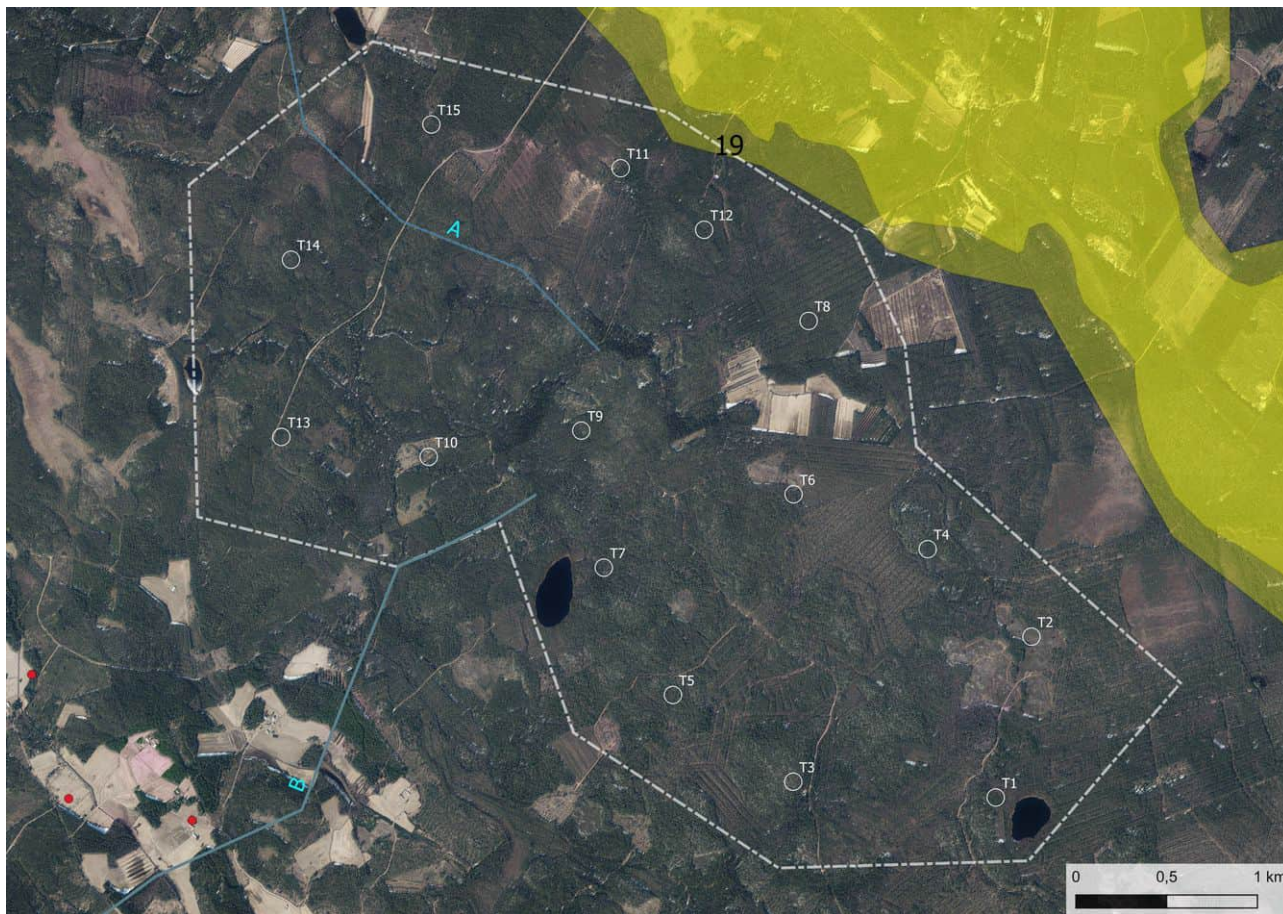
Maastoinventointi perustui kohdealueilla ja lähiseudulla tehtyjen aiempien arkeologisten selvitysten tuloksiin, Maanmittaushallituksen maaperäkarttoihin, ortokuvaan, korkeusmalliin, korkeusprofiiliin, laserkeilausaineistoon ja Museoviraston arkeologisista kohteista ylläpitämään digitaaliseen tietokantaan. Kirjallisuuden, arkistoaineiston ja historiallisten karttojen avulla selvitettiin alueen maankäytön historiaa.

Kenttätyömenetelmät olivat pintahavainnointi, pintapoiminta, valokuvaaminen, lapionpistot ja kairaus käsikairalla. Metallinielmaisinta käytettiin Wehuvarpeen kestikievarin itäpuolisella alueella ja Taipaleen kylässä Taipaleenjoen eteläpuolella kulkevalla linjauksella. Inventointi painottui suunnittelutilanteen mukaisille muuttuvan maankäytön alueille, lidar-aineiston perusteella tarkastettiin mahdollisia tervahautoja ja muita kuoppamuodostelmia, historiallisten karttojen perusteella tarkastettiin lähinnä mahdollisia isonjaon aikaisia rajamerkkejä. Johtoalue tulee olemaan n. 50-80 m leveä, mihin perustuen inventointi tehtiin n. 50-100 m leveällä kaistalla molemmin puolin johtoreittien keskilinjasta, paikoin inventoitiin laajemmin, jos ympäristö vaikutti otolliselta arkeologisten kohteiden löytymiselle. Voimalapaikkojen ympäristöä inventointiin pääsääntöisesti n. 50-400 metrin säteellä.

Lähimmät isojakokarttojen avulla paikannetut kylänpaikat sijaitsevat johtoreiteistä 250-400 metrin etäisyydellä, ja niitä ei maastossa tarkemmin inventoitu, mutta niistä laadittiin kohdekortit.

3. Maisema, topografia ja geologia

Tuulivoimapuiston alue sijaitsee Ikaalisen ja Hämeenkyrön kuntien alueella, kuntaraja kulkee hankealueen keskivaiheilla. Alue on melkein kokonaan kallioista metsämaata, monin paikoin rikkonaista kalliomaastoa, sekä ojitettua suota ja rämettä, laajempien kallioselänteiden välissä on turvemaita, alavia kivikkoisia kankaita ja pienipiirteistä kalliomäkimaastoa, pääosin samantyyppinen maasto jatkuu ympäröiville alueille n. 1-2 kilometrin etäisyydelle lähimpiin kyliin ja viljelysalueisiin, pohjois- ja koillispuolella maasto jatkuu pääosin ojitettuna suona ja rämeenä Vatulanharjulle ja Ulvaanharjulle asti. Hiekkaa olevaa maaperää esiintyy turvemaiden ulkopuolella vain Konikallion eteläpuolella. Suurimmat korkeuserot ovat n. 15 m/100 m. Metsät ovat pääosin eri kasvuvaiheissa olevia talousmetsiä. Alueen vesistöt ovat pieniä; eteläosassa ovat Kirkkojärvi ja Nahkalampi, pohjoisosan länsireunalla Ahvenlampi ja pohjoisreunalla Paalejärvi. Hirvinevalta alkunsa saanut Jyräjoki on ojitusten ja suoristusten myötä kutistunut paikoin kapeaksi ojaksi, itäpäässä uoma on hävinnyt. Hirvinevan pohjoisosa on raivattua pelloksi, myös pohjoisessa Paalejärven eteläpuolella on pieni suopelto.

Tuulivoimapuiston hankealue, voimalapaikat T1-T15 ja ulkoiset sähkönsiirtoreitit A ja B, harju keltaisena. Tausta-aineistot Mml 5/2022 ja https://www.syke.fi/fi-FI/Avoin_tieto. Tunnetut arkeologiset kohteet punaisina ympyröinä, tiedot Museoviraston rekisteriportaalin mukaan.

Voimajohtoreitti A kulkee pohjoisessa Vatulanharjun länsipään yli, missä harju on jo leventynyt ja mataloitunut eikä siinä esiinny jyrkkiä rinteitä, muualla reittiä luonehtivat pienet kivikkomäet sekä -nyppylät. Reitti ylittää Jyllinjoen ja pohjoisessa Teijärveen virtaavan Noro-ojan ja Teijärvestä pohjoiseen virtaavan Mylly-Kartunjoen. Jokilaaksoissa topografia poikkeaa muusta reitin alueesta, etenkin lähempänä jokiuomia esiintyy hienojakoisempia maalajeja, etupäässä hiesua – myös asutus ja viljelyalueet ovat näillä alueilla.

Voimajohtoreitti B kulkee pääosin kivikkoisessa ja kallioisessa metsämaastossa, missä tyypillisiä ovat kallio- ja kivikkokumpareet ja -nyppylät, laajempia kallioita esiintyy Märkäjärven pohjoispään länsipuolella. Pohjoisessa reitti kulkee ensi kyläasutuksen läheisyydessä Ihanajärven pohjoispuolella, sivuaa etelämpänä myös Märkäjärven pohjoispuolella kyläasutusta sekä reitin eteläpäässä Taipaleen kyläasutusta. Reitti ylittää paikoin viljelyksiä tai kulkee niiden reunamilla. Johtoreitti kulkee pohjoisessa jonkin matkaa Jyräjoen ja Oksjoen laaksoissa, Märkäjärven pohjoispuolella se ylittää Oksjoen, jonka uomaa on suoristettu. Edellisiä isompi virta on reitin eteläpäässä Märkäjärvestä Leppälampeen ja Sävijokeen yhtyvä Taipaleenjoki.

Voimajohtoreitti A

Valokuvauspaikat 2-11 ja inventoidut alueet (kohdekuvat kohdekuvausten yhteydessä). Taustakartta Mml 5/2022. Tunnetut arkeologiset punaisina ympyröinä, tiedot Museoviraston rekisteriportaalin mukaan.

2. Mylly-Kartun joki pohjoiseen.

3. Suojasen länsipuolinen metsätie länteen.

4. Johtoreitti hakkuuaukon läpi, kuva etelään.

5. Metsätie Honkaperälle, kuva koilliseen.

6. Pitkäkosken lounaispuolinen peltoaukea koilliseen.

7. Metsätie pohjoiseen Kuoppainmäen pohjoispuolella.

8. Betoniportaat metsässä, Kuoppainmäki.

9. Hakkuuaukko Varpeen kaakkoispuolella, kaakkoon.

10. Vanhatölli-niminen paikka, etelään.

11. Konikallioiden pohjoisosaa, etelään.

13. Tuulivoimalan paikka pohjoiseen.

14. Kallio tuulivoimalapaikan kaakkoispuolella, pohjoiseen. 15. Ryssälevon kalliot, pohjoiseen.

16. Hirsikehikko metsässä.

17. Alavia kallioita Isonen laidalla, luoteeseen.

18. Voimalapaikka itään.

19. Maastokartalle merkitty rauhoitettu Jussinkivi, koilliseen.

20. Siloisenkalliot, länteen.

21. Jyräjoki länteen.

22. Voimalapaikka länteen

23. Voimalapaikka koilliseen.

24. Voimalapaikka etelään.

25. Hiekkakuoppa voimalapaikan läheisyydessä, länteen.

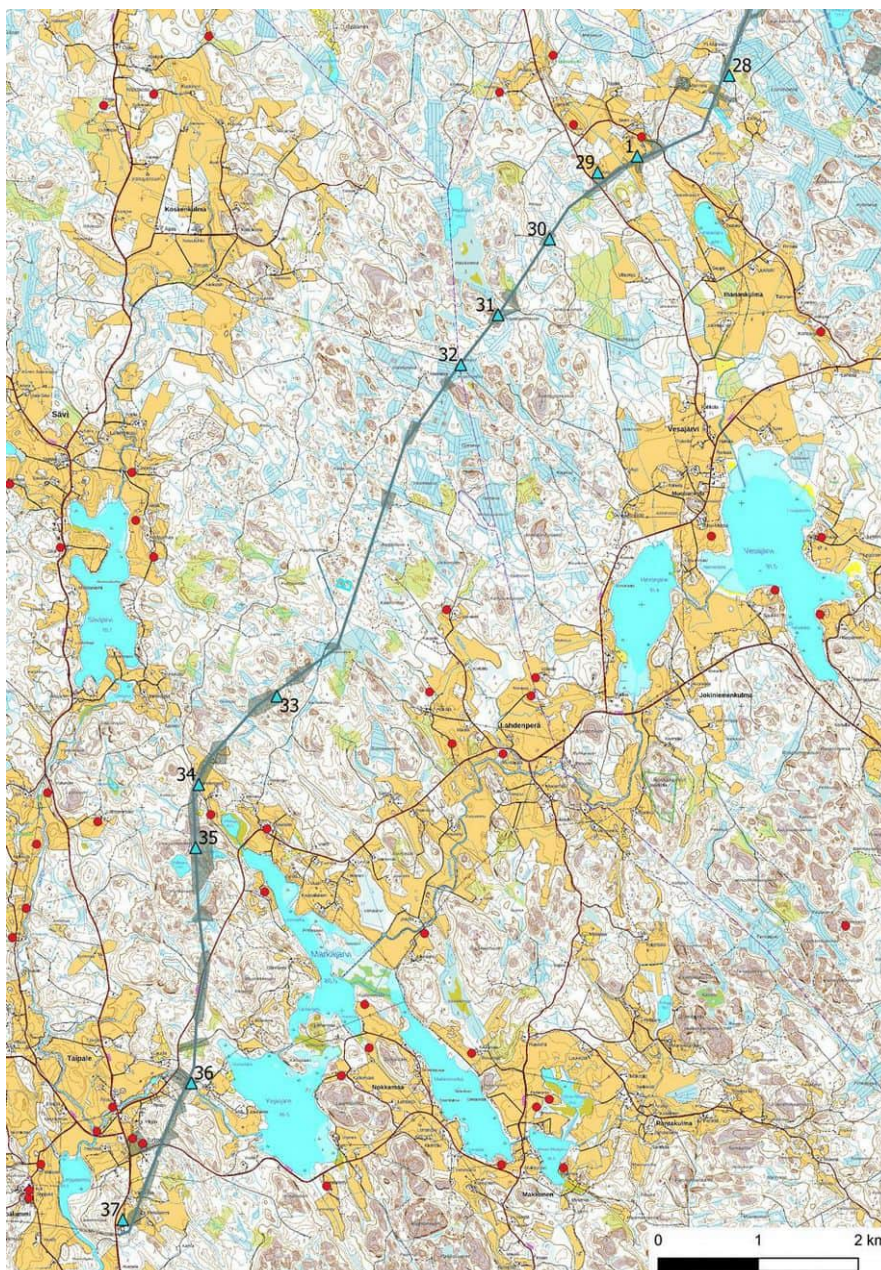

26. Nahkalampi itään.

27. Voimalapaikka luoteeseen.

Voimajohtoreitti B

Valokuvaspaikat 1, 28-37 ja inventoidut alueet (kohdekuvat kohdekuvausten yhteydessä). Taustakartta Mml 5/2022. Tunnetut arkeologiset punaisina ympyröinä, tiedot Museoviraston rekisteriportaalin mukaan.

28. Metsätie Yli-Mannelan kaakkoispuolella, pohjoiseen. 29. Huhtalan eteläpuolinen peltoalanko koilliseen.

30. Johtoreitti Pihlajan kaakkoispuolella, koilliseen.

31. Johtoreitti Haukinevan kaakkoispuolella, länteen.

32. Hanhikivi luoteeseen.

33. Kumpuilevaa kalliomaastoa Vasiannevan lounaispuolella, luoteeseen.

34. Johtoreitti Lahdenperän pelloilla, pohjoiseen.

35. Mustajärvi lounaaseen.

36. Taipaleenjoki kaakkoon.

37. Voimajohtoreitin eteläosan ympäristöä koilliseen.

4. Alueen maankäytön historiaa

Kohdealue on n. 77,50 – 140 m mpy, se on pääosin kohonnut merestä Ancylos-vaiheessa. Korkeimmat alueet ovat paljastuneet veden alta Yoldia-vaiheessa, alimmat korkeudet vastaavat kivikauden loppupuolta ja metallikautta. Tuulivoimapuiston alue sijaitsee pääosin yli 125 m mpy, matalimmat alueet ovat puiston länsiosassa Ikaalisen puolella, korkeimmat alueet puolestaan Hämeenkyrön puolella puiston eteläosassa. Voimajohtoreitti A on n. 95-132,50 m mpy ja voimajohtoreitti B n. 77,50-125, matalimmat alueet sijaitsevat voimajohtoreitin B eteläosassa Taipaleen kylässä.

Tuulivoimapuiston alue on enimmäkseen kalliomaastoa ja niiden välisiä ojitettuja rämeitä ja suota sekä alavaa kivikkoista kangasta – alue ei vaikuta sijaintikorkeuden, maaperän ja vesistöjen kannalta otolliselta esihistoriallisten kohteiden löytymiselle. Lähimmät tunnetut arkeologiset löydöt ovat Hämeenkyrön puolella n. 1,2-1,8 km lounaaseen jo osin hävinneen Oksjoen varrella ja sen läheisyydessä – *Huhtalan* kohteesta kerrotaan löytyneen kivikautinen itäkarjalainen kourutaltta (1000010463) ja *Oksjoen* kohteesta on löytynyt kivikautinen liuskekärjen katkelma (1000008620).

Voimajohtoreitin A läheisyydestä ei tunneta esihistoriallisia löytöjä. Sen pohjoisosassa Teijärven ympäristö ja Noro-ojan sekä etelämpänä virtaavan Jyllinjoen jokiuomien ympäristö on korkeussuhteiden tai maaperän perusteella jossain määrin potentiaalista esihistoriallisten kohteiden sijainnille. Voimajohtoreittiä B lähinnä sijaitseva tunnettu esihistoriallinen kohde on *Huhtalan* kivikautisen itäkarjalaisen kourutaltan löytöpaikka n. 200 metrin etäisyydellä johtoreitistä pohjoiseen. Sastamalan puolella johtoreitistä n. 150 m itään on *Lahdenperän* kohteesta löytynyt kivikautinen reikäkivi ja reikäkiven teelmä ja reitin eteläpäästä on *Turpan* kivikautinen talttalöytö n. 170 m länteen johtoreitistä.

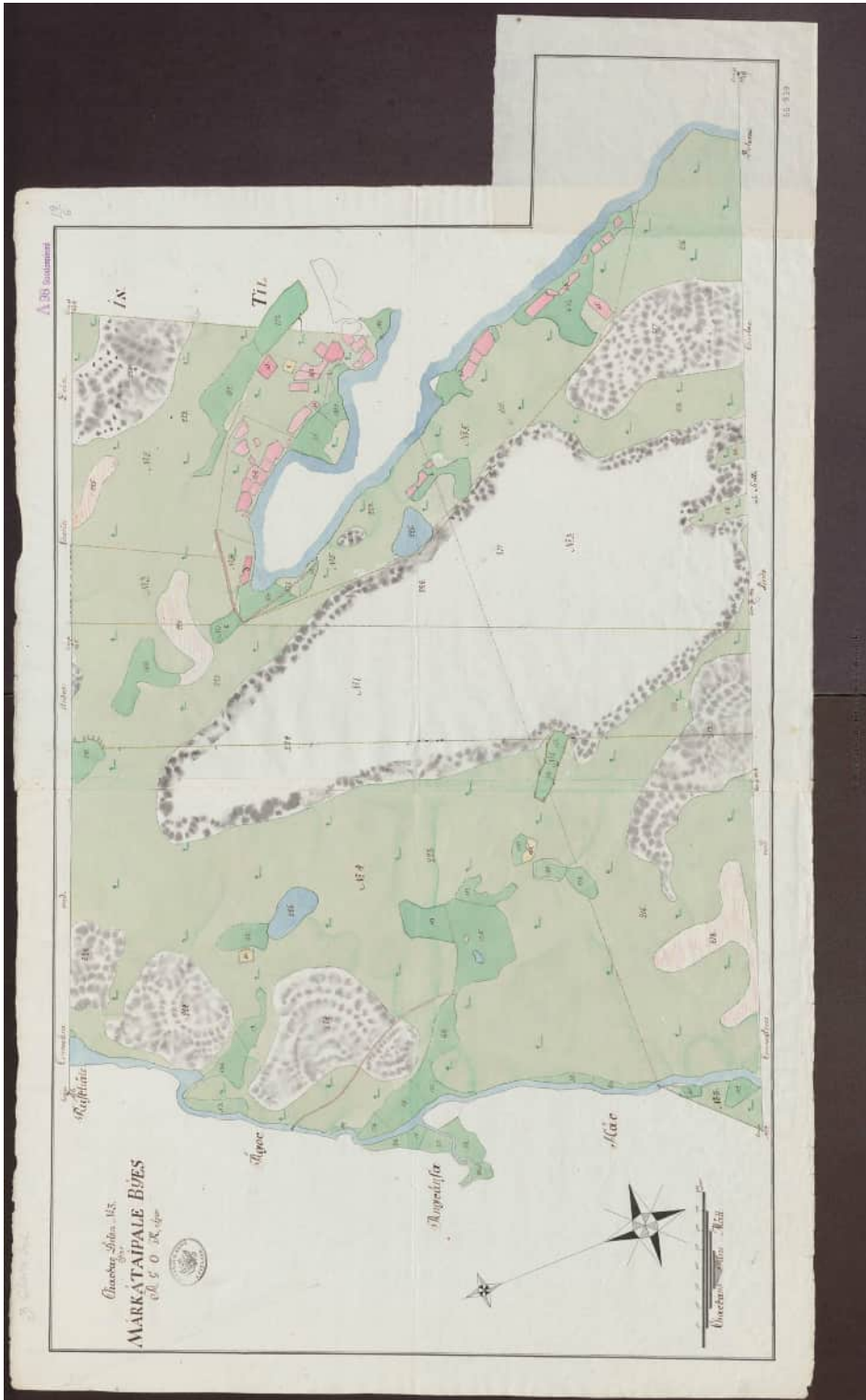
Vuoden 1787 isojakokartta, KA: Kilvakkala, A19:15/1-11, kartassa ylhäällä Teijärvi.

Tuulivoimapuiston alue on ollut historiallisella ajalla asumatonta nykypäivään saakka. Alueelta on todennäköisesti hankittu raaka-aineita, kuten kivi- ja maa-aineksia sekä puutavaraa. Voi olettaa, että ainakin pienimuotoista uittotoimintaa olisi ollut; Jyräjoen lisäksi uittoon sopivia puroja oli useampia, joiden vedenpinnan korkeus ja virtaus oli riittävä uittotoiminnalle. Vanhoille peruskartoille alueella on merkitty joitakin peltolaajuuksia ja niittylaita, itäosassa on nykyäänkin laaja peltoalue Hirvinevan pohjoispuolella. Kirkkojärven itärannalle on merkitty mökki vuoden 1959 peruskartalle. Isojakokartoille ja pitäjänkartoille on merkitty useita rajapisteitä. Vuoden 2016 tuulivoimaselvityksessä kohdealueelta tai sen lähistöltä mainitaan vanhan peruskartan paikan nimi "Vanhatölli" ja maastokartalle merkitty "Jussinkivi", joista Jussinkivi sijaitsee tuulivoimapuiston hankealueella ja peruskartalle merkitty Vanhatölli n. 340 metrin etäisyydellä voimajohtoreitistä A.

Vuoden 1787 isojakokartta, KA: A19:34/1-6 Vatula. Kartalle on merkitty mm. Hämeenkaan- ja Kyrönkan-kaantie.

Tuulivoimapuiston pohjois- ja itäpuolella kulkee Vatulanharjulla *Hämeenkaan- ja Kyrönkankaantien* linjaus, joka on valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö (rky 4050). Sen varrella, n. 2 km hankealueesta luoteeseen sijaitsee kohde *Wehuvarpeen kestkievevari* (Museoviraston muinaisjäännösrekisterin tunnus 1000031194). Vehuvarpeen kylä mainitaan maakirjoissa ensimmäisen kerran vuonna 1564 nimellä *Hintunmaja* (Ikaalisten entisen emäpitäjän historia 3. Suuresta Pohjan sodasta pitäjänjakoon 1721-1852. 2006, s. 354). Voimajohtoreitti A ylittää *Hämeenkaan- ja Kyrönkankaantien* linjauksen. Varpeesta pohjoiseen johtoreitti kulkee pääosin nykyäänkin asumattomassa metsämaastossa, lähinnä siltä saattoi olettaa löytyvän vanhoille kartoille merkittyjä rajamerkkejä.

Vuoden 1789 isojakokartta, Märkäjärven ympäristöä, kartalle merkitty laaja kallioalue on nykyinen Valkiajärvenkallio, sen kupeessa itäpuolella pieni Mustajärvi, KA: A98:19/3 Taivale.

Vuoden 1644 maakirjakartta, KA: MHA A 1 237-238 Offuer Satagundes Häredht Ariuessi Sochn. Kartalle merkitty taloryhmä on raportin kohde 18. Taipale (Märkätaipale).

Voimajohtoreitti B kulkee Ihanankulman pohjois- ja luoteispuolella kyläasutuksen läheisyydessä, minne vanhin asutus on syntynyt 1700-1800-luvuilla. Etelässä *Taipaleen (Märkätaipale)* kylätontti (1000011482) sijaitsee johtoreitistä n. 250 m länteen. Johtoreitti kulkee Taipaleen kylässä Leppälampi-Taipale kulttuurimaiseman (rky 1598) itäreunalla. Taipaleen kylän vanhin asutus on syntynyt keskiajalla, mahdollisesti jo 1200-1300-luvuilla.

5. Tulokset

Inventoinnissa ei löytynyt arkeologisia kohteita tuulivoimapuiston hankealueelta. Johtoreittien läheisyydestä tai etäämmältä niistä huomioitiin seitsemän uutta arkeologista kohdetta, jotka ovat tervahautoja, kyläpaikkoja ja isonjaon aikaisia rajamerkkejä: 2. *Kuoppainmäki 1*, tervahauta 4. *Kuoppainmäki 3*, hiilimiiluja ja kellarikuoppia 6. *Likolamminmutka*, isonjaon aikainen tuhoutunut rajamerkki, 7. *Kortesoja*, tervahauta 9. *Mannela*, kyläpaikka 10. *Lammi*, kyläpaikka ja 16. *Taipale*, isonjaon aikainen rajamerkki.

Entuudestaan tunnetuista kohteista ei tehty merkityksellisiä uusia havaintoja. Raportissa mainitaan myös muita kohteita, joita ei nuoren ikänsä tai tyyppinsä perusteella luokiteltu arkeologiseksi kohteiksi. Mainitaan vielä, että vanhalle peruskartalla merkitty "Vanhatölli" sijaitsee n. 340 metrin etäisyydellä voimajohtoreitistä A, joten tätä potentiaalista kohdetta ei tarkemmin maastossa selvitetty, alueella kuitenkin käytiin pikaisesti. Paikalla on metsän ympäröimä pelto ja pellon reunassa lato, pellon reunassa havaittiin n. 5 m halkaisijaltaan oleva rökkiö, joka voi olla varsin nuorikin. Paikalle on merkitty rakennus vuoden 1910 venäläiselle topografi-kartalle, sitä vanhemmilla kartoilla ei ole asutukseen viittaavia merkintöjä, pitäjänkartalle alueen lähistölle on merkitty luonnonniitty. Hankealueella sijaitseva ja nykyiselle maastokartalle merkitty suojeltu kohde "Jussinki-vi" on iso siirtolohkare, se ei ole arkeologinen kohde.

Inventoinnin pohjana olleen tuulivoimapuiston layoutin ja voimajohtoreitin B toteuttamisella ei olisi vaikutusta arkeologisiin kohteisiin. Voimajohtoreitin A reitin toteuttamisella arvioidaan olevan vaikutuksia seuraavasti:

Voimajohtoreitin A toteuttamisen vaikutus kohteeseen 1. *Hämeenkankaan- ja Kyrönkankaantie* riippuisi siitä, toteutetaanko sähkönsiirto maakaapelina vai ilmajohtona sekä mahdollisesta pylvässijoittelusta.

Voimajohtoreitin A toteuttamisella voisi olla vaikutus kohteeseen 2. *Kuoppainmäki 1*.

Jaana Itäpalo

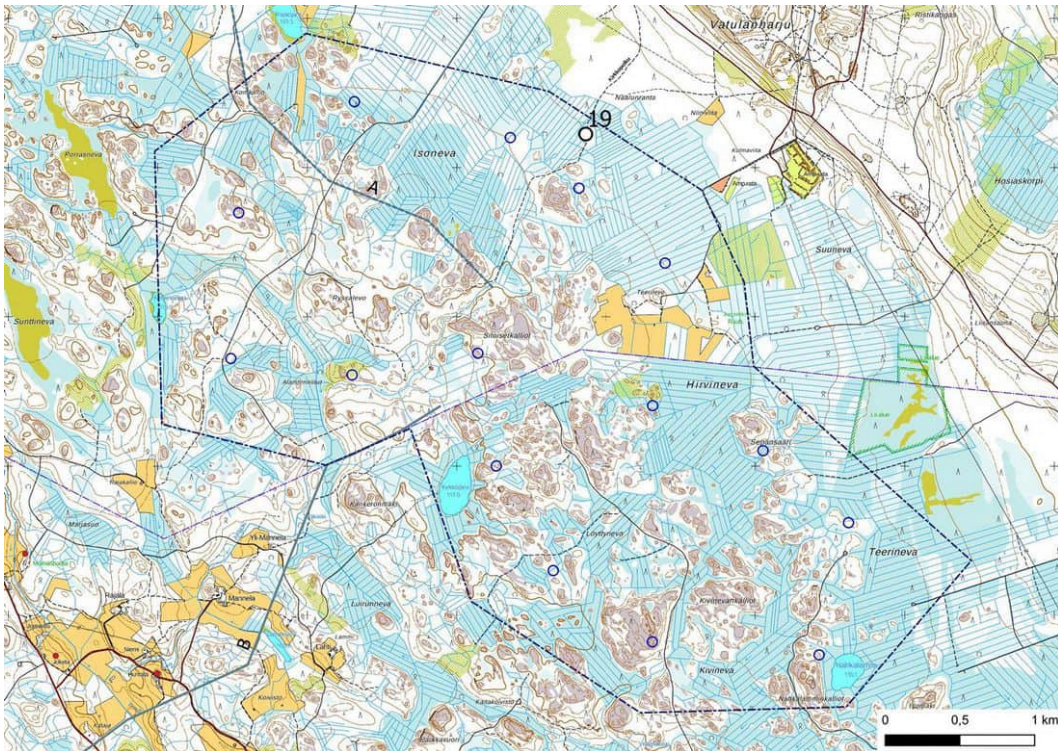
16.4.2023

Jaana Itäpalo

Hans-Peter Schulz

Hans-Peter Schulz

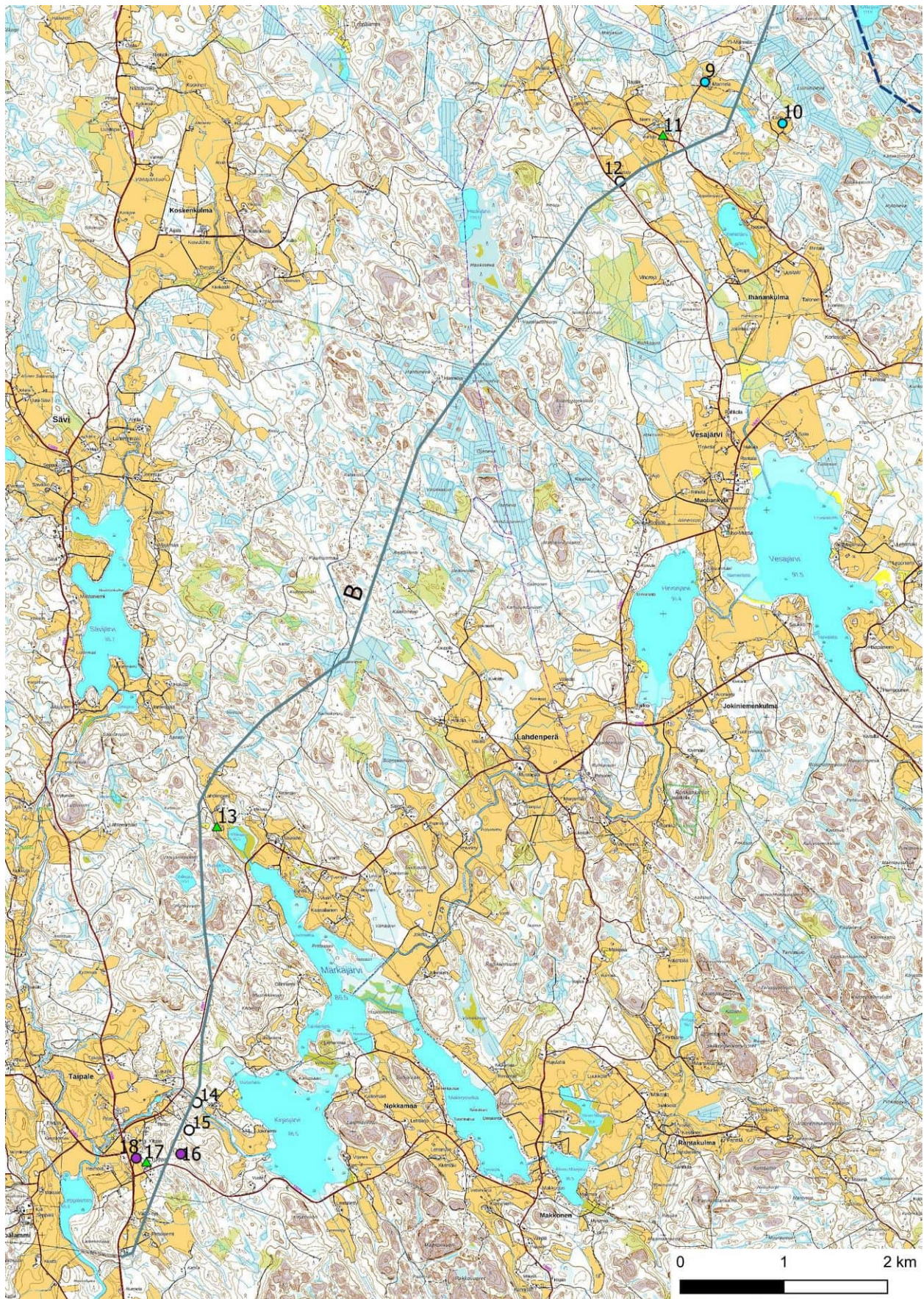
6. Yleiskartat

Tuulivoimapuiston hankealueelta löytyi yksi kohde, 19. Museoviraston rekisteriportaaliin tallennetut kohteet punaisena ympyränä. Taustakartta 5/2022 Mml.

Voimajohtoreitti A, kohteiden 1-8 sijainti. Museoviraston rekisteriportaaliin tallennetut kohteet punaisena ympyränä. Taustakartta 5/2022 Mml.

Voimajohtoreitti B, kohteiden 9-18 sijainti. Museoviraston rekisteriportaaliin tallennetut kohteet punaisena ympyränä. Taustakartta 5/2022 Mml.

7. Kohdeluettelo

Kohde	sivu	tyyppi/ tyypin tarkenne	ajoitus	lkm.	status
IKAALINEN					
1. Hämeenkaan- ja Ky- rönkankaantie	25	Kulkuväylät/tienpohjat	historiallinen	1	KP
2. Kuoppainmäki 1	26	Työ- ja valmistuspaikat/tervahaudat	historiallinen	1	MJ
3. Kuoppainmäki 2	28	Kivirakenteet/linjakivet	historiallinen	3	m
4. Kuoppainmäki 3	30	Työ- ja valmistuspaikat/hiilimiilut ja kel- larit	historiallinen	11	KP
5. Wehuvarpeen kestikievari	32	Työ- javalmistuspaikat/kestikievarit/asuin- paikat/kylänpaikat	historiallinen	> 5	MJ
6. Likolamminmutka	35	Kivirakenteet/rajamerkit	historiallinen	1	(MJ)
7. Kortesoja 1	37	Työ- ja valmistuspaikat/tervahaudat	historiallinen	1	MJ
8. Kortesoja 2	38	maarakenteet/kellarit	moderni	1	m
HÄMEENKYRÖ					
9. Mannela	39	asuinpaikat/kylänpaikat	historiallinen	1	KP
10. Lammi	41	asuinpaikat/kylänpaikat	historiallinen	1	KP
11. Huhtala	41	löytöpaikat/irtolöytöpaikat	kivikautinen	1	LP
12. Kulmala	43	maarakenteet/kellarit	moderni	2	m
SASTAMALA					
13. Lahdenperä	44	löytöpaikat/irtolöytöpaikat	kivikautinen	1	LP
14. Taipaleenjoki	45	työ- ja valmistuspaikat/raivausröykkiöt	moderni	2	m
15. Saarinen	46	työ- ja valmistuspaikat/raivausröykkiöt	moderni	2	m
16. Taipale	48	Kivirakenteet/rajamerkit	historiallinen	1	MJ
17. Turppa	50	löytöpaikat/irtolöytöpaikat	kivikautinen	1	LP
18. Taipale (Märkätaipale)	51	asuinpaikat/kylänpaikat	historiallinen	1	KP
IKAALINEN					
19. Kirkkopolku	53	Asuinpaikat/metsäkämpät	moderni	1	m

Status: MJ muinaisjäännös, (MJ) tuhoutunut muinaisjäännös, KP muu kulttuuriperintökohde, LP löytöpaikka, m muu kohde.

8. Kohdetiedot

1. IKAALINEN Hämeenkaan- ja Kyrönkankaantie			
Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri	Rky 4050	TM35-lehtijako	M3442R
Laji	Muu kulttuuriperintökohde	Vanha yleislehtijako	212205, 212208
Tyyppi	Kulkuväylät	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 6851480,412 I: 280841,830
Tyyppin tarkenne	Tienpohjat	N2000	Z n. 120-127,50 m
Ajoitus	Historiallinen	Koordinaattiselite	Linjaus Varpeen itäpuolella
Aiemmat tutkimukset	-	Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi
Aiemmat löydöt	-	Inventointilöydöt	-
Kuvaus: Rekisteriportaali: Hämeenkaan- ja Kyrönkankaantie tie periytyy keskiajalta, ja se on yksi Suomen keskiaikaisista pääteistä. Vanhin lähdemaininta on vuodelta 1459.			
2022: Tien linjaus kulkee Vatulantilla tuulivoimapuiston hankealueen pohjois- ja itäpuolella Vatulanharjulla ja Uivaanharjulla. Suunniteltu voimajohtoreitti A kulkee Vatulantien kohdalla vanhan tielinjan yli. Tie on ylityskohdalla päällystetty ja tien ympäristö voimakkaasti käsiteltyä talousmetsää; tien pohjoispuolella on metsäaurattu hakkuuaukko, tien eteläpuolella kasvaa tiheää nuorta talousmetsää.			
Vanhasta tielinjauksesta on voinut säilyä kerrostumia, vaikka lähistoriassa tehty tien parantaminen ja rakentaminen on todennäköisesti tuhonnut sitä.			
Ehdotus suojavyöhykkeeksi:	kyllä.		

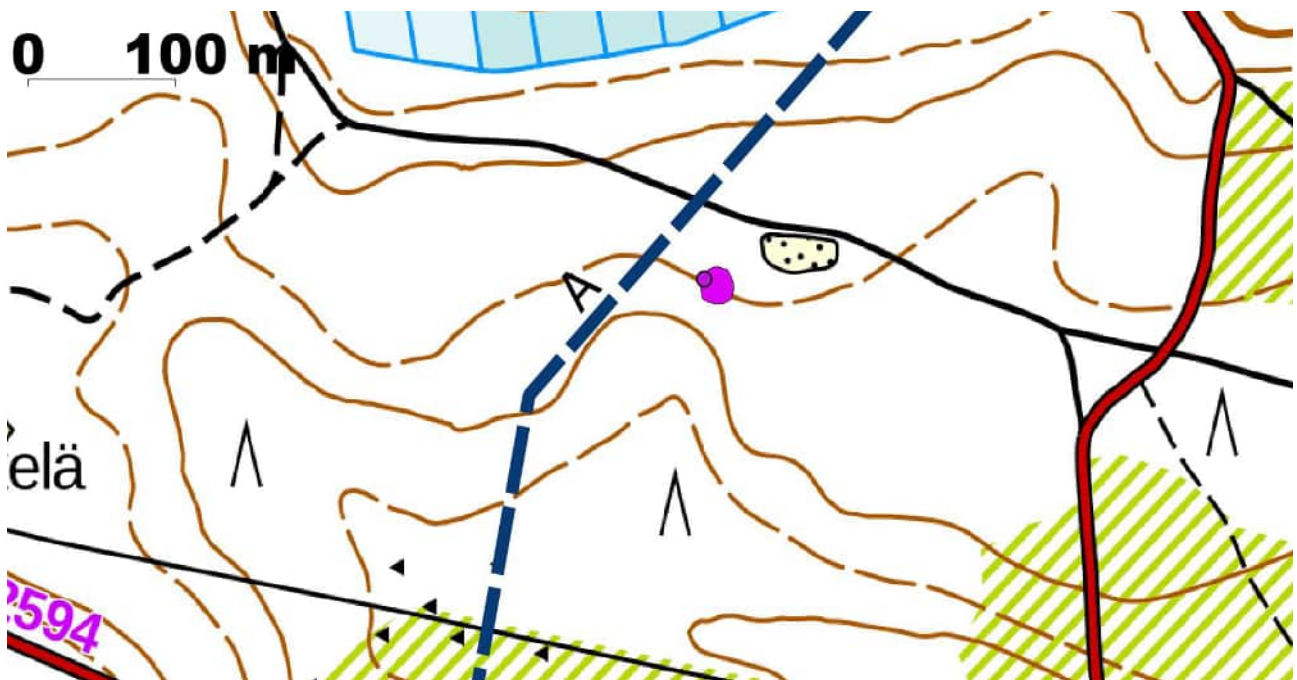
Hämeenkaan- ja Kyrönkankaantie punaisena viivana ja kohdekoordinaattipiste sekä voimajohtoreitti A. Taustakartta 5/2022 Mml.

Voimajohtoreitti A Vatulantien pohjoispuolella, kuva pohjoiseen, tien eteläpuolella on nuorta tiheää talousmetsää.

2. IKAALINEN Kuoppainmäki 1

Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri		TM35-lehtijako	M3442R
Laji	Kiinteä muinaisjäännös	Vanha yleislehtijako	212208
Tyyppi	Työ- ja valmistuspaikat	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 6851621,886 I: 281621,770
Tyypin tarkenne	tervahaudat	N2000	Z n. 127,50 m
Ajoitus	Historiallinen	Koordinaattiselite	gps-mittaus
Aiemmat tutkimukset	-	Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi
Aiemmat löydöt	-	Inventointilöydöt	-
Kuvaus: Vatulanharjun länsipäässä, metsätiestä 50 m etelään, pohjoiseen laskevan niemekkeen reunalla, eteläpuolella maaperä vaihtuu kivikkoisemmaksi. Tervahauta on n. 10 m halkaisijaltaan, halssi on kaivettu pohjoiseen. Lähiympäristössä kasvaa harvaa mäntymetsää, haudan päällä varttuneitakin mäntyjä.			
Ehdotus suojavyöhykkeeksi:	kyllä. Voimajohtoreitti A kulkee n. 40 metrin etäisyydellä luoteispuolella.		

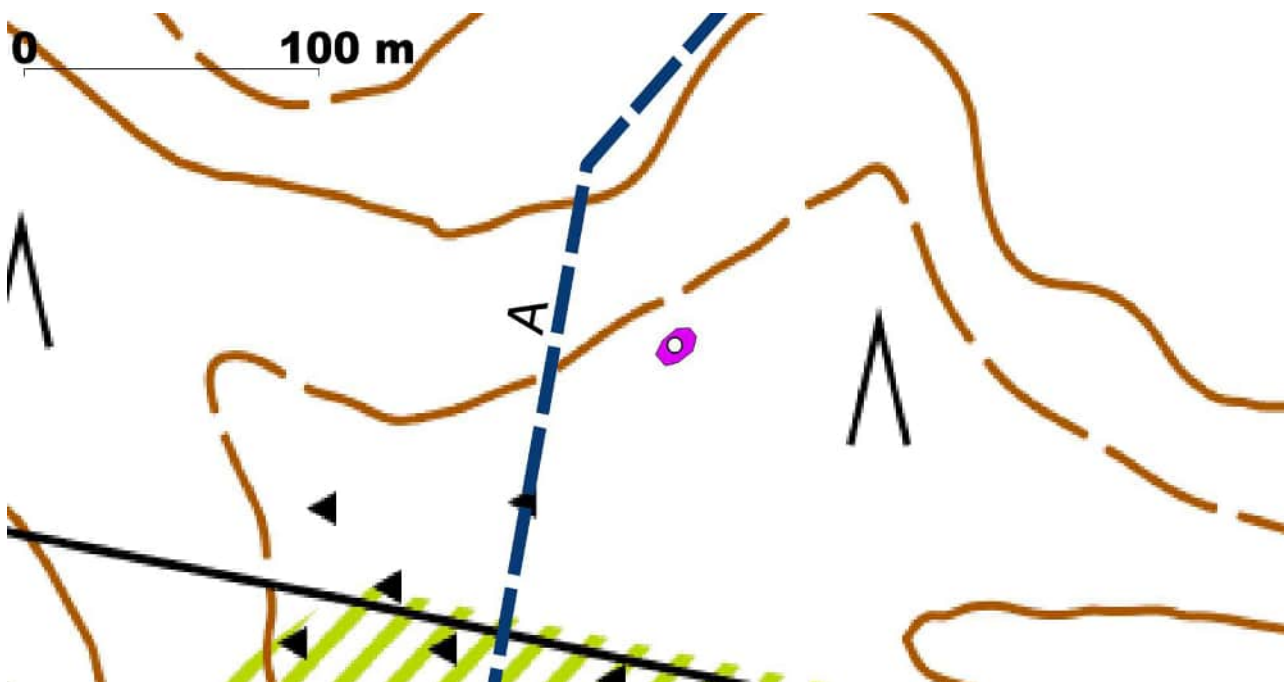
Kuoppainmäki 1. Taustakartta 5/2022 Mml.

Tervahauta kuvattu itään.

3. IKAALINEN Kuoppainmäki 2

Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri		TM35-lehtijako	M3442R
Laji	Muu kohde	Vanha yleislehtijako	212208
Tyyppi	kivirakenteet	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 6851490,621 I: 281532,841
Tyypin tarkenne	linjakivet	N2000	Z n. 133 m
Ajoitus	moderni	Koordinaattiselite	gps-mittaus
Aiemmat tutkimukset	-	Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi
Aiemmat löydöt	-	Inventointilöydöt	-
Kuvaus: Vatulanharjun länsipäässä nykyisellä rajalinjalla on kolme n. 40-50 cm halkaisijaltaan olevaa linjakiveä, pohjoisin on kumollaan. Nykyisen rajalinjan kohdalla on kulkenut myös vuoden 1787 isonjaon kartalle merkitty tilaraja, jota-kuinkin samalla kohdalla linjakivien kanssa on myös karttamerkintä a. Linjakiviä on ollut tapana asettaa tilojen rajoille lähihistoriaan saakka, kyseinen rajamerkintä tulkittiin lähihistoriaan ajoittuvaksi. Lähiympäristössä kasvaa harvaa mänty-metsää, eteläpuolinen kangas on avohakattu, maaperä on alueella melko kivikkoista.			
Ehdotus suojavyöhykkeeksi:		-. Voimajohtoreitti A kulkee n. 40 metrin etäisyydellä länsipuolella.	

Kuoppainmäki 2. Taustakartta 5/2022 Mml.

Yksityiskohta vuoden 1787 isojakokartasta, rajalinja ja merkintä a kartan yläosassa. Kartta: Kansallisarkisto A19:34/2 Vatula.

Linjakivet kuvattu itään.

4. IKAALINEN Kuoppainmäki 3

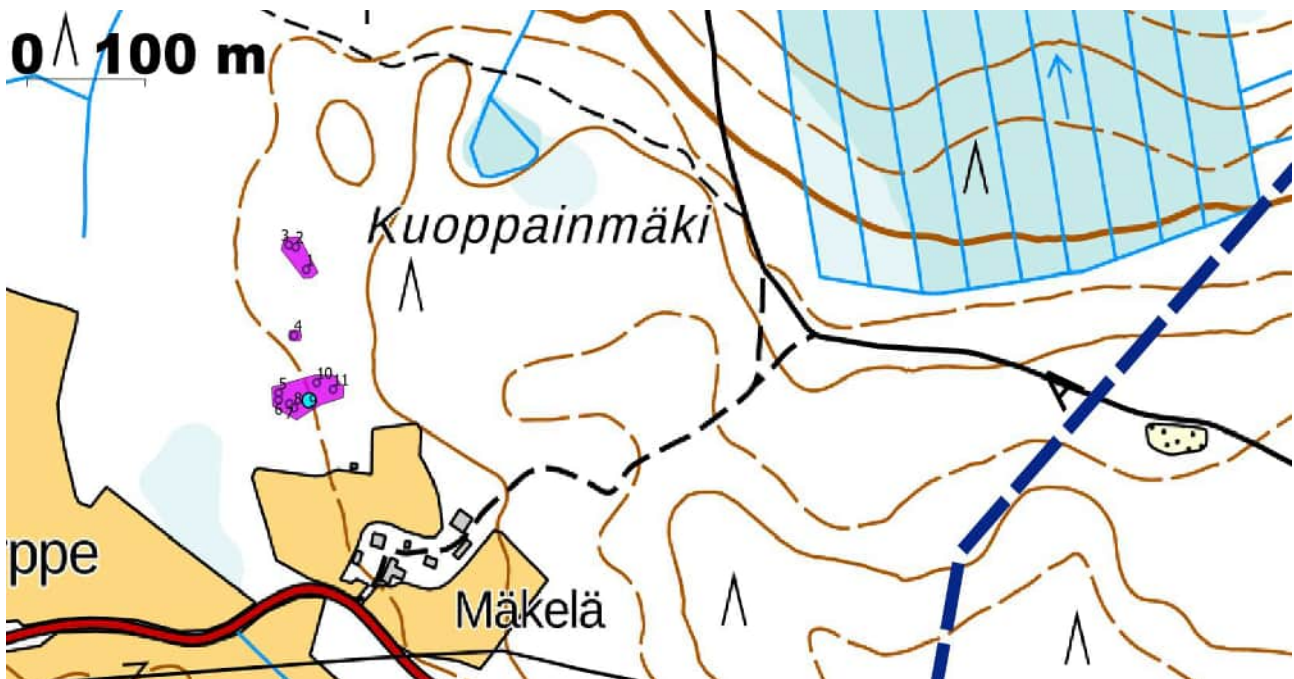
Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri		TM35-lehtijako	M3442R
Laji	Muu kulttuuriperintökohde	Vanha yleislehtijako	212205
Tyyppi	Työ- ja valmistuspaikat	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 6851669,492 I: 280950,660
Tyyppin tarkenne	Hiilimiilut ja kellarit	N2000	Z n. 122,50 m
Ajoitus	Historiallinen	Koordinaattiselite	Alanro 10, hiilimiilu
Aiemmat tutkimukset	-	Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi, kairaus
Aiemmat löydöt	-	Inventointilöydöt	-

Kuvaus: Vatulanharjun länsipäässä, Kuoppainmäki -nimisen kankaan länsilaidalla, Mäkelän tilan pohjoispuolella. Alueella kasvaa paikoin vanhaa kuusimetsää, paikoin tiheää nuorempaa kuusivaltaista metsää. Metsässä on kolmessa ryhmässä kellarikuoppia tai hiilimiiluja, tulkinta jommaksikummaksi on joidenkin kohdalla epävarma. Alueelle ei ole merkitty pelloja tai viljelyksiä vanhoille kartoille. Pohjoisimmassa ryhmässä on kolme-neljä kuoppaa: 1. Koostuu kahdesta 2-2,5 m halkaisijaltaan olevasta kuopasta, syvyydet n. 0,5 m 2. Noin 3 x 1 m, syvyys n. 0,6 m 3. Noin 3,5 x 2,5 m, syvyys n. 0,7 m. Kaikissa kuopissa on reunavalli, kuoppien päällä kasvaa eri ikäistä puustoa, myös joitakin vanhoja puita, pintakasvillisuus on sammalia, varpuja ja heiniä.

Keskimmäinen ryhmä koostuu yhdestä kuopasta: 4. Noin 3 x 2 m, syvyys n. 50 cm.

Eteläisin ryhmä: 5. N. 3 m halkaisijaltaan, muoto kulmikas 6. Noin 2 m halkaisijaltaan, syvyys 0,5 m, reunoilla valli, heti edellisen kaakkoispuolella 7. Noin 6 m halkaisijaltaan oleva pyöreähkö kuoppa, jonka pohja epätasainen, päällä kasvaa varttuneita kuusia 8. N. 3,5 m halkaisijaltaan, laakea, kairauksessa pohjalla n. 20 cm hiilikrs. 9. N. 3,5 m halkaisijaltaan, syvyys n. 0,5 m 10. N. 6 m halkaisijaltaan, itä- ja pohjoisreuna kulmikas ja siinä selvä valli, muuten muoto epä-määräinen, ehkä metsäkoneella päättäjäamisen seurauksena 11. N. 6 m halkaisijaltaan, loivareunainen, kairauksessa hiiltä 12. Noin 6 m halkaisijaltaan syvyys n. 0,8 m, jyrkkäreunainen, kairauksessa hiiltä. Kuoppien pinnalla kasvaa sammalia ja varpuja.

Ehdotus suojavyöhykkeeksi:	kyllä. Kohde sijaitsee voimajohtoreitistä A yli 500 m länteen.
----------------------------	--

Kuoppainmäki 3. Taustakartta 5/2022 Mml.

tyyppi,C,100	x,N,11,3	y,N,11,3	alanro
kellari	280948,125	6851774,084	1
kellari	280939,263	6851792,073	2
kellari	280933,486	6851793,671	3
kellari	280937,877	6851721,463	4
kellari	280924,929	6851675,492	5
kellari	280924,701	6851670,257	6
hiilimiilu	280933,928	6851667,099	7
kellari	280937,889	6851663,607	8
hiilimiilu	280950,660	6851669,492	9
hiilimiilu	280957,025	6851683,717	10
hiilimiilu	280971,044	6851678,466	11

Kuoppa 3 luoteeseen.

Kuoppa 4 luoteeseen.

Kuoppa 6 etelään.

Kuoppa 10 etelään.

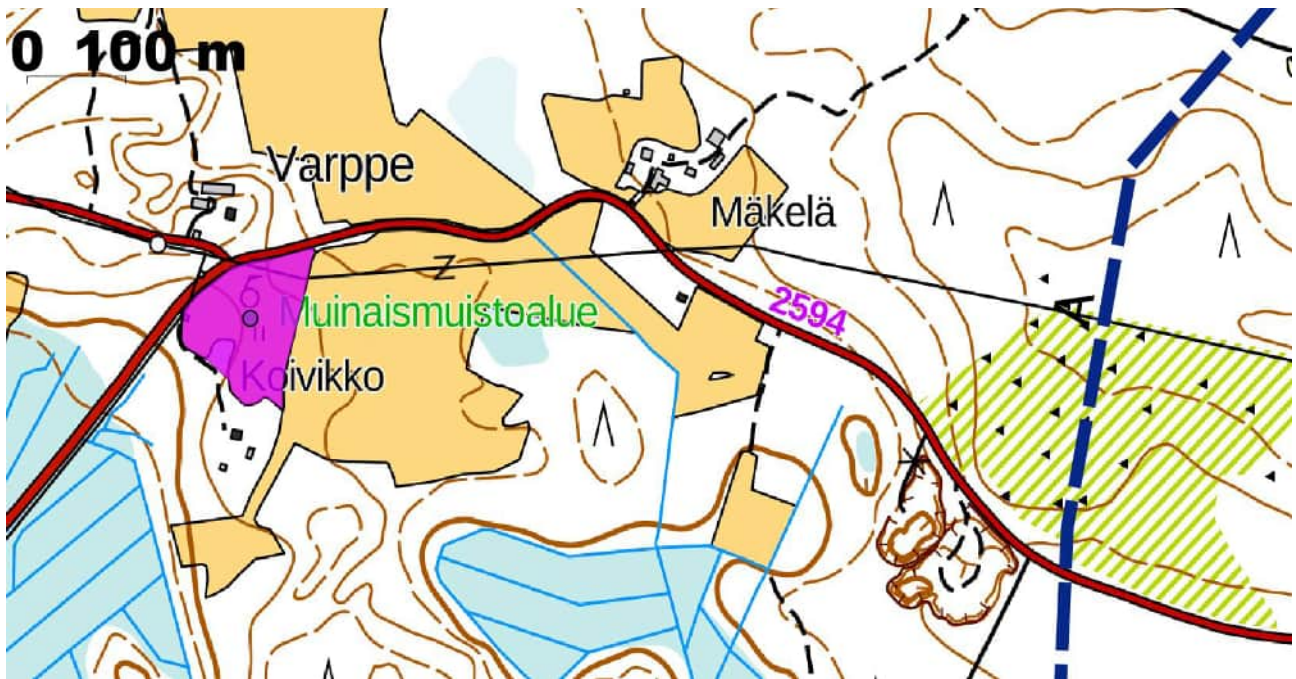

5. IKAALINEN Wehuvarpeen kestkievevari (Varpeen kievevari)			
Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri	1000031194	TM35-lehtijako	M3442R
Laji	Kiinteä muinaisjäänös	Vanha yleislehtijako	212205
Tyyppi	työ- ja valmistuspaikat/asuinpaikat	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 6851403 I: 280605
Tyyppin tarkenne	kestkievearit/kylänpaikat	N2000	Z n. 122-127 m
Ajoitus	Historiallinen	Koordinaattiselite	Aiempi tieto (kohteen arvioitu keskikoordinaatti)
Aiemmat tutkimukset	2017 Päivi Maaranen ja Veli-Pekka Suhonen, arkistotutkimus 2020 Vadim Adel, inventointi	Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi, kairaus, koe-pistot
Aiemmat löydöt	-	Inventointilöydöt	-
Kuvaus: Rekisteriportaali: Vehuvarpeesta 1,8 km koilliseen Varpeen tilan eteläpuolella, historiallisen Kyrönkankaan tien varrella. Kohde sijaitsee pellon länsiosassa, joka heinää kasvava ja pääosin kyntämätön. Vanhin lähdemaininta Wehuvarpeen tilasta on 1550-luvulta lähtien: ensin Kilvakkalan kylän ulkopalstana ja 1560-luvulta alkaen omana kylänään. Kestkievearin perustamisajankohdaksi on arveltu todennäköisesti 1700-lukua. Kievearin alue on ollut ajoittain autiona. Asutusta on ollut ilmeisesti ainakin 1500-luvulla ja 1600-luvun lopulta 1800-luvulle. 1900-luvun aikana kestkievearin pihapiiri tien eteläpuolella on autioitunut ja asutus painottunut tien pohjoispuolelle. Vuoden 2020 inventoinnissa paikalla todettiin usean rakennuksen ja mm. kolme tulisijan jäännökset sekä luonnonkivistä rakennetun kaivon tai kivetyt lähteen jäännös, jonka halkaisija on n. 3 m. Kohteessa sijaitsee maakunnallisesti arvokas (M+) perinnebiotooppi <i>Varpeen kievearin keto</i>. Inventoinnin tietojen mukaan perinnebiotoopin alue on entinen Varpeen kestkievearin piha. Kohde on ollut laitumena 1900-luvulla. Muinaisjäänösalue käsittää koko perinnebiotoopin alueen. 2022: Muinaisjäänösalueetta ei tarkemmin inventoitu, koska se on hiljattain tarkastettu ja rajattu Pirkanmaan museon toimesta liittyen VARK-hankkeeseen (valtakunnallisesti merkittävien arkeologisten kohteiden määrittäminen). Kohde katsottiin yleispiirteisessä ja sen todettiin olevan ennallaan, kohteen länsiosassa havaittiin joitakin nuorempia peltoröykkiöitä. Paikalla käytiin toukokuun alussa ja elokuussa, molempina ajankohtina pellot olivat peitteisiä eikä avoimen maanpinnan tarkastelu ollut tehokasta. Noin 100 metrin etäisyydelle Vatulantien eteläpuoliselle pellolle tehtiin 20 lapionpistoa, joista ei havaittu arkeologista materiaalia. Vehuvarpeen kylä syntyi Varpeen kestkievearin ympärille. Se mainitaan maakirjoissa ensimmäisen kerran vuonna 1564 nimellä Hintunmaja (Ikaalisten entisen emäpitäjän historia 3. Suuresta Pohjan sodasta pitäjänjakoon 1721-1852. 2006, s 354).			
Ehdotus suojavyöhykkeeksi:	Aiemman rajauksen mukaan. Voimajohtoreitin A linjaus kulkee n. 800 metrin etäisyydellä itäpuolella.		

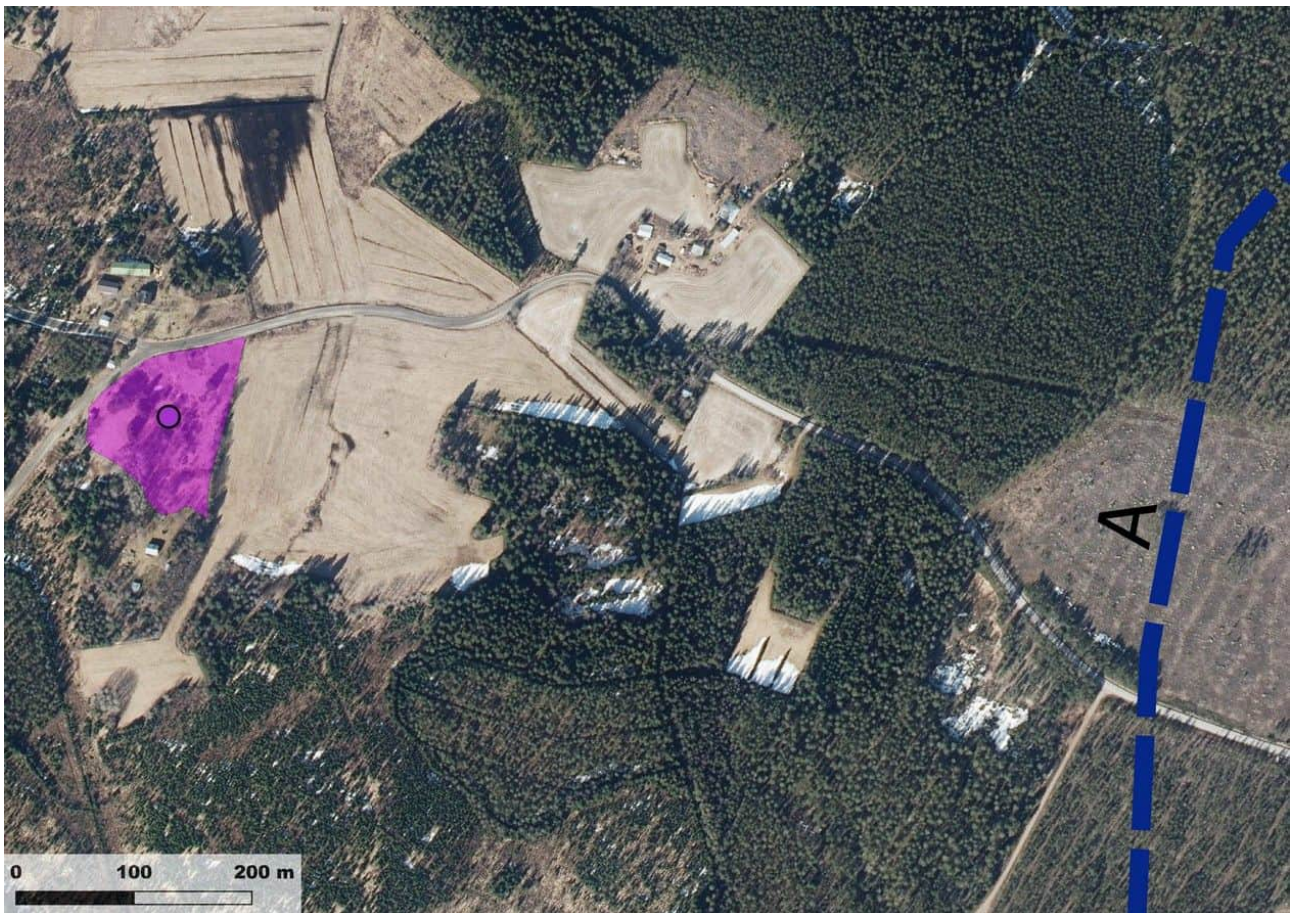

Wehuvarpeen kestkievearin opaste Varpeen aitan vierustalla.

Ks. isojakokartta s. 36.

Wehuvarpeen kestiekievari, aluerajaus ja kohdekoordinaattipiste. Voimajohtoreitti A kulkee n. 800 metrin etäisyydellä itäpuolella. Taustakartta 5/2022 Mml.

Kohderajaus ja voimajohtoreitti A ortokuvalla. Ortokuva Mml 5/2022.

Kohteen koillisosaa, kuva etelään.

Kohde sijaitsee heti tien reunassa oikealla, kuva itään.

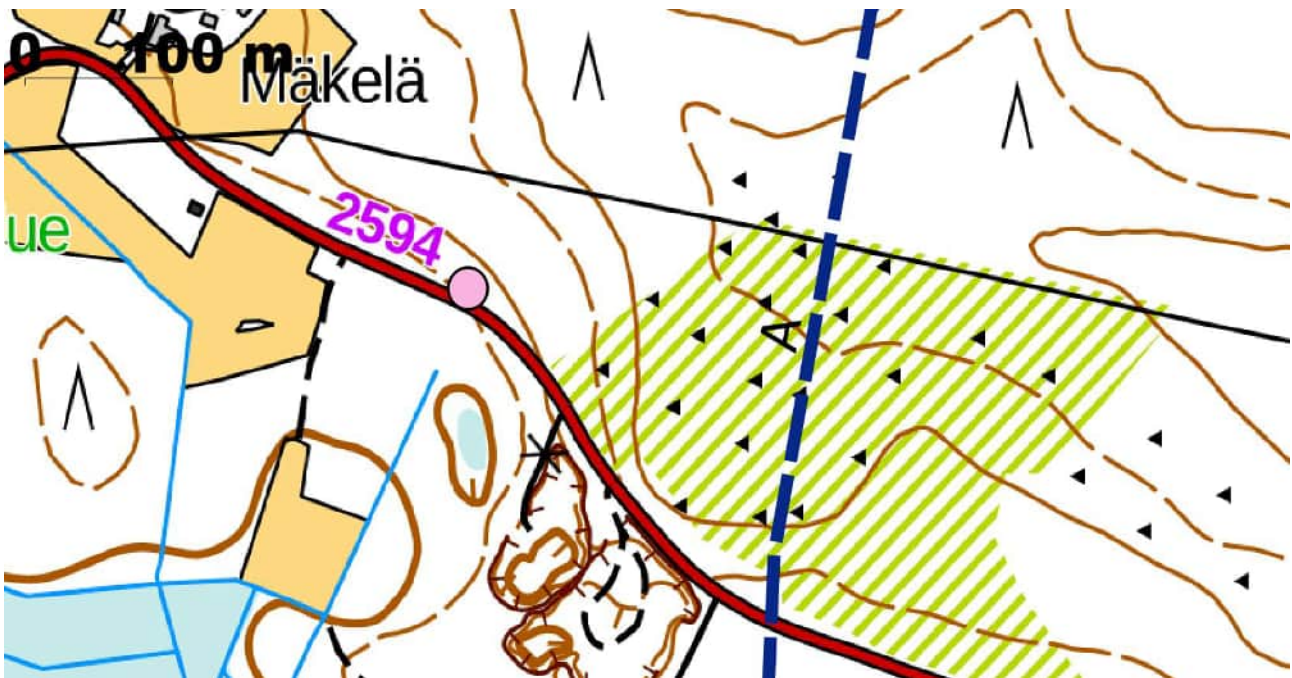
Vatulantien eteläpuolisia peltoja kohteen itäpuolella, kuva kaakkoon.

6. IKAALINEN Likolamminmutka

Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri		TM35-lehtijako	M3442R
Laji	Tuhoutunut kiinteä muinaisjäännös	Vanha yleislehtijako	212205
Tyyppi	kivirakenteet	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 6851369,355 I: 281229,310
Tyypin tarkenne	rajamerkit	N2000	Z n. 122,50 m
Ajoitus	historiallinen	Koordinaattiselite	gps-mittaus
Aiemmat tutkimukset	-	Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi

Kuvaus: Vatulanharjun eteläpuolella kulkevan Vatulantien varrella, Vatulantien kohdalla on kulkenut historiallinen *Hämeenkaan- ja Kyrönkankaantie*. Tien pohjoispuolella hiekkapenkalla on tuhoutuneen rajamerkin jäännös. Maanpinnalla erottuu neliön muotoinen n. 1,2 metrin kokoinen syvennys ja renoilla joitakin n. 20 cm halkaisijoiltaan olevia kiviä. Kohdalla on kulkenut Kurkelan ja Vehuvarpeen kylän raja. Rajapiste on merkitty mm. vuoden 1794 isojakokartalle Likolamminmutka -nimisenä numerolla 12.

Ehdotus suojavyöhykkeeksi: -. Voimajohtoreitti A kulkee n. 230 metrin etäisyydellä itäpuolella.

Likolamminmutka. Taustakartta 5/2022 Mml.

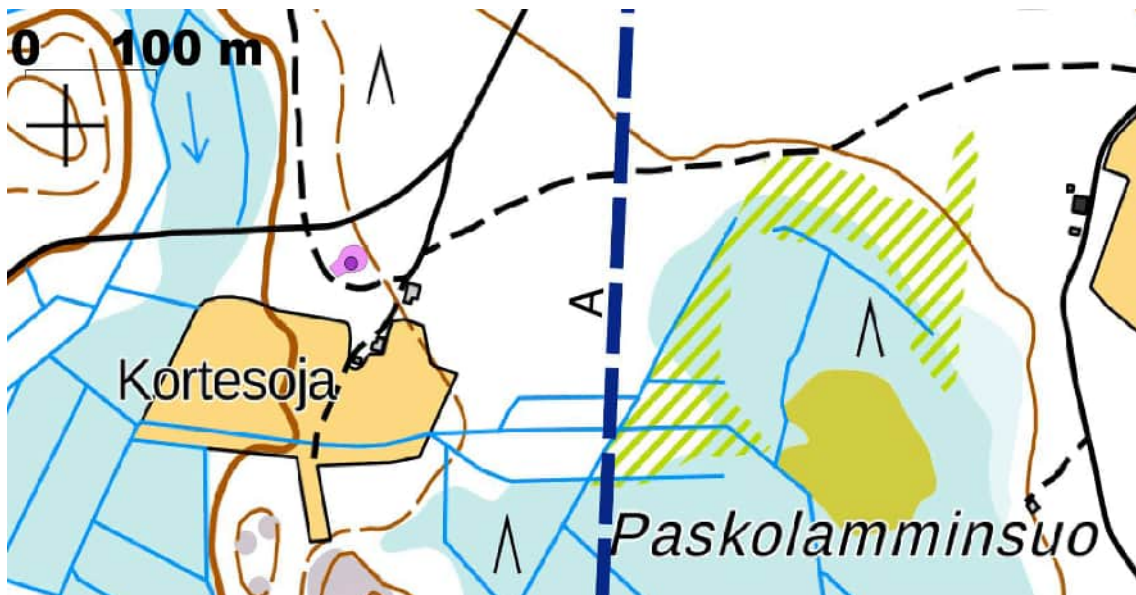
Yksityiskohta vuoden 1794 isojakartasta, oikealla reunassa rajamerkintä nro 12, Likolamminmutka, vasemmalla Wehuvarpeen tila. Kartta: Kansallisarkisto A19:35/3 Vehuvarpe; N:o 1 Varppe, tiluskartta ja selitys (1794-1794).

Tuhoutunut rajamerkki, kuva koilliseen.

7. IKAALINEN Kortesoja 1

Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri		TM35-lehtijako	M3442R
Laji	Kiinteä muinaisjäännös	Vanha yleislehtijako	212205
Tyyppi	Työ- ja valmistuspaikat	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 6850899,898 I: 281219,285
Tyypin tarkenne	tervahaudat	N2000	Z n. 122 m
Ajoitus	Historiallinen	Koordinaattiselite	gps-mittaus
Aiemmat tutkimukset	-	Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi
Kuvaus: Vatulantien eteläpuolella Kortesojan tilan luoteispuolella matalalla hiekkakankaalla, tilan eteläpuolella on pelto. Tervahauta on n. 15 m halkaisijaltaan, halssi on kaivettu lounaaseen. Lähiympäristössä kasvaa harvaa mäntymetsää, haudan päällä kasvaa varttuneitakin mäntyjä. Kortesojaa ei ole merkitty 1800-luvun puolivälissä laaditulle pitäjänkartalle, ilmeisesti kysymys on 1800-luvun lopulla tai 1900-luvun alussa perustetusta tilasta.			
Ehdotus suojavyöhykkeeksi:		kyllä. Voimajohtoreitti A kulkee itäpuolella n. 180 metrin etäisyydellä.	

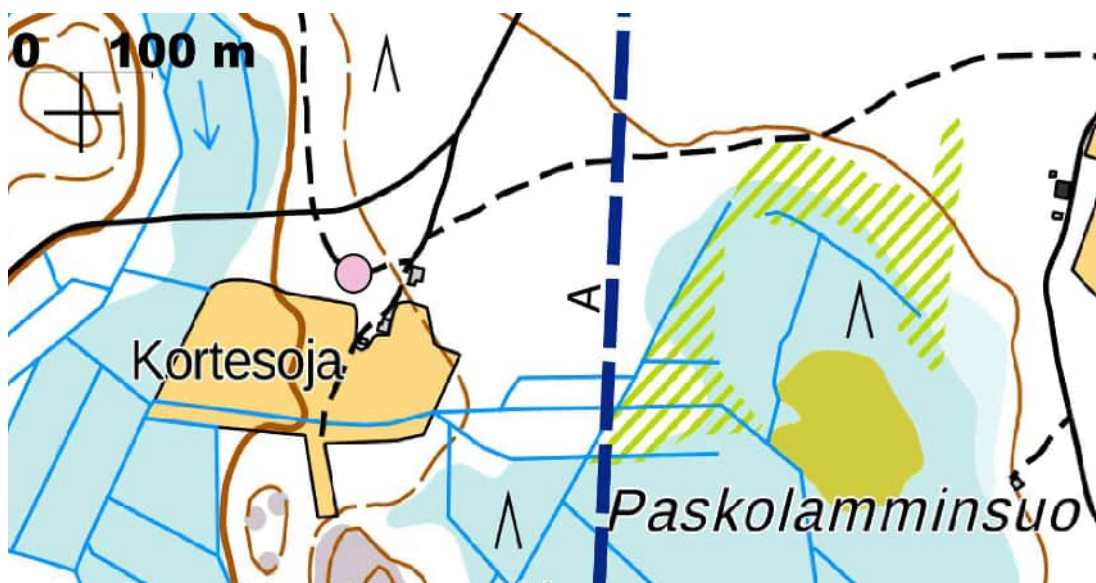
Kortesoja 1. Taustakartta 5/2022 Mml.

Tervahaudan pohjoisvalli, kuva etelään

8. IKAALINEN Kortesoja 2

Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri		TM35-lehtijako	M3442R
Laji	Muu kohde	Vanha yleislehtijako	212205
Tyyppi	maarakenteet	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 6850879,741 I: 281216,314
Tyypin tarkenne	kellarit	N2000	Z n. 122 m
Ajoitus	moderni	Koordinaattiselite	gps-mittaus
Aiemmat tutkimukset	-	Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi
Kuvaus: Vatulantien eteläpuolella Kortesojan vanhasta päärakennuksesta n. 50 m länteen, matalan hiekkakankaan reunalla on n. 4 x 2 m kokoinen kellarikuoppa, jonka oviaukko on ollut lounaassa, kuopan reunoilla kasvaa varttuneita mäntyjä. Kortesojaa ei ole merkitty 1800-luvun puolivälissä laaditulle pitäjänkartalle, ilmeisesti kysymys on 1800-luvun lopulla tai 1900-luvun alussa perustetusta tilasta.			
Ehdotus suojavyöhykkeeksi:	-.		

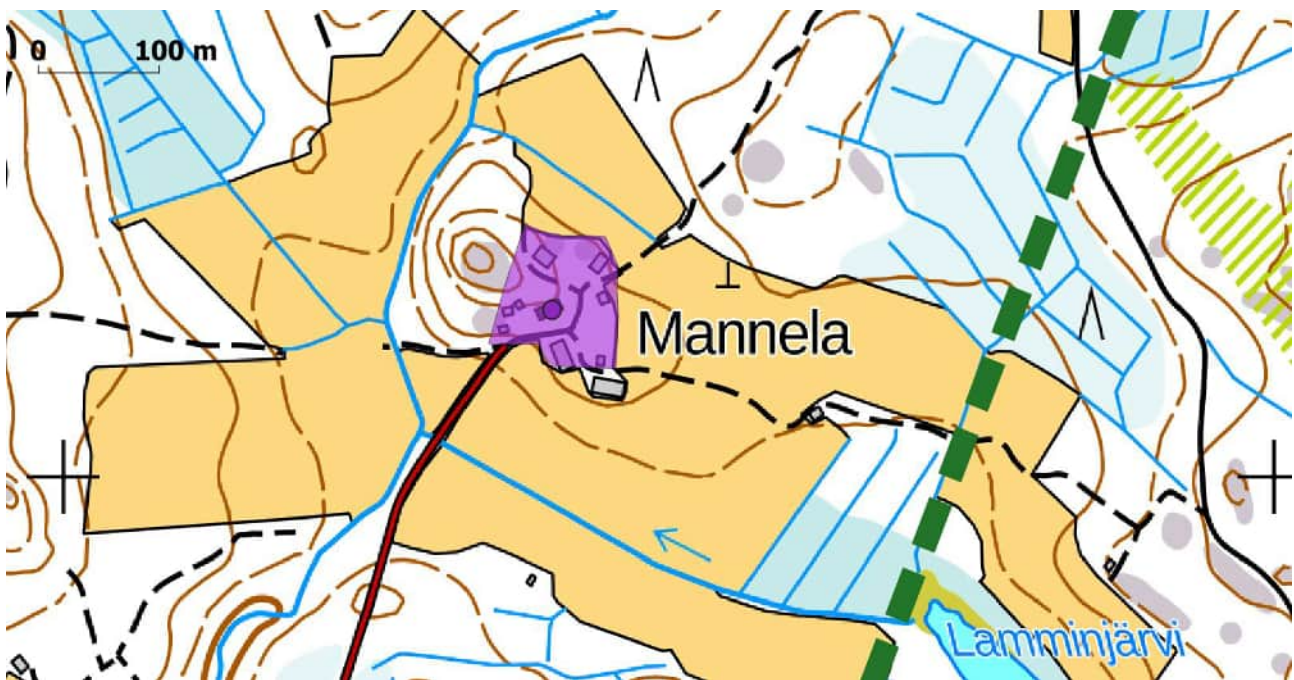
Kortesoja 2. Taustakartta 5/2022 Mml.

Kellarikuoppa kuvattu koilliseen, oviaukko edessä.

9. HÄMEENKYRÖ Mannela

Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri		TM35-lehtijako	M3442R
Laji	Muu kulttuuriperintökohde	Vanha yleislehtijako	212208
Tyyppi	Asuinpaikat	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 6846133,351 I: 281403,298
Tyypin tarkenne	kylänpaikat	N2000	Z n. 105-110 m
Ajoitus	historiallinen	Koordinaattiselite	paikannus
Aiemmat tutkimukset	-	Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi
Aiemmat löydöt	-	Inventointilöydöt	-
Kuvaus: Mannela on merkitty vuoden 1796-1802 välisenä aikana laaditulle isojakokartalle. Mannela oli Muotian rusthollin torppa. Paikka sijaitsee peltojen ympäröimän kallioisen mäen itä-kaakkoislaidalla Lamminjärvestä n. 400 m luoteeseen. Tilan pihan reunoilla on useita talousrakennuksia. Lamminjärvi oli jonkin verran isompi ennen sitä ympäröivän suoalueen ojitusta. Kohde sijaitsee yli 300 metrin etäisyydellä itäpuolella kulkevasta voimajohtoreitistä B. Kylänpaikkaa ei tarkemmin inventoitu, kohteelle tehtiin yleispiirteinen raja- aus.			
Ehdotus suojavyöhykkeeksi:	kyllä.		

Mannela. Taustakartta 5/2022 Mml.

Mannela kartassa ylhäällä, Lamminjärven kaakkoispuolella Lammi. Kartta, KA: A17:38/4 Vesajärvi.

Mannela kuvattu koilliseen.

10. HÄMEENKYRÖ Lammi

Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri		TM35-lehtijako	M3441R
Laji	Muu kulttuuriperintökohde	Vanha yleislehtijako	212208
Tyyppi	Asuinpaikat	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 6845733,533 I: 282152,137
Tyypin tarkenne	kylänpaikat	N2000	Z n. 108-111 m
Ajoitus	historiallinen	Koordinaattiselite	paikannus
Aiemmat tutkimukset	-	Inventointimenetelmät	Ei inventoitu
Aiemmat löydöt	-	Inventointilöydöt	-
Kuvaus: Lammi on merkitty vuoden 1796-1802 välisenä aikana laaditulle isojakokartalle. Lammi oli Muotian rusthollin torppa. Kohde sijaitsee Lamminjärvestä n. 250 m itään peltojen keskellä. Tilan nykyinen päärakennus sijaitsee pihan lounaisreunalla, pihaan on merkitty nykyiselle maastokartalle useita tilarakennuksia. Lamminjärvi oli ennen sitä ympäröivän suoalueen ojitusta jonkin verran isompi. Kohde sijaitsee yli 450 metrin etäisyydellä luoteispuolella kulkevasta voimajohtoreitistä B. Kohdetta ei inventoitu. Kohteelle tehtiin yleispiirteinen rajausta.			
Ehdotus suojavyöhykkeeksi:	kyllä.		

Lammi. Taustakartta 5/2022 Mml.

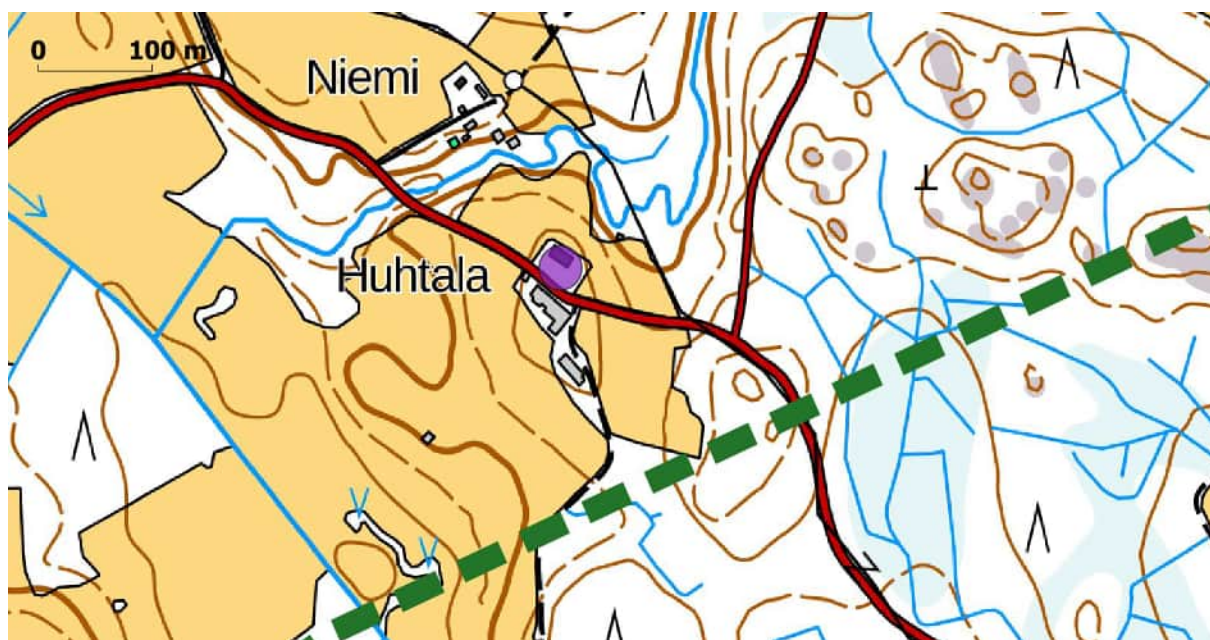
Ks. isojakokartta s. 40, kohde Mannela.

11. HÄMEENKYRÖ Huhtala

Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri	1000010463	TM35-lehtijako	M3441R
Laji	löytöpaikat	Vanha yleislehtijako	212205
Tyyppi	irtolöytöpaikat	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 6845608 I: 280998
Tyypin tarkenne		N2000	Z n. 100-105 m

Ajoitus	kivikautinen	Koordinaattiselite	Aiempi tieto (talon koordinaatit)
Aiemmat tutkimukset	1969 Matti Huurre, inventointi	Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi, koepistot
Aiemmat löydöt	KM 7737:1 Kourutaltoa	Inventointilöydöt	-
Kuvaus: rekisteriportaali: Vesajärven kylän Ihanonkulman Huhtalan talosta on saatu kokoelmiin Itäkarjalainen kourutaltoa. Paikalta ei ole löytynyt asuinpaikan merkkejä. 2022: Johtoreitti B kulkee Huhtalan talosta n. 180 metrin etäisyydellä kaakossa pellon reunassa ja metsässä. Pellot olivat inventoinnin aikana peitteisiä, joten pintahavainnointi oli tehotonta. Peltoalueella tarkastettiin pienin lapionpistoin maannosta. Huhtalan talon peltöjen eteläpuolella kasvaa erirakenteista metsää, maaperä on siellä kivikkoista. Havainnoja kivikauteen viittaavasta ei saatu.			
Ehdotus suojavyöhykkeeksi:	-.		

Huhtala. Taustakartta 5/2022 Mml.

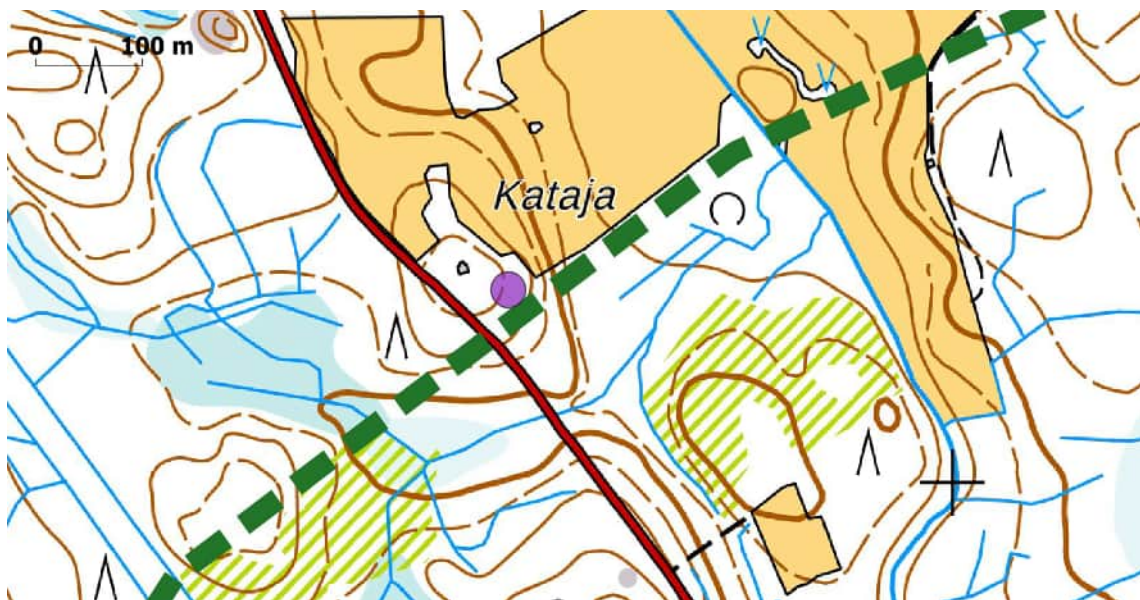
Peltoa voimajohtoreitin B tuntumassa, kuva etelään.

12. HÄMEENKYRÖ Kulmala

Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri		TM35-lehtijako	M3441R
Laji	Muu kohde	Vanha yleislehtijako	212205
Tyyppi	maarakenteet	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 6845174,349 I: 280584,959
Tyypin tarkenne	kellarit	N2000	Z n. 105 m
Ajoitus	moderni	Koordinaattiselite	kellarikuoppa
Aiemmat tutkimukset		Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi

Kuvaus: Ihananjärvestä n. 1 km luoteeseen. Viherjoantien varrella Kulmalan autoituneen tilan pihapiirin luoteispuolella. Nykyisin tilan nimi on Kataja. Vanhassa kuusimetsässä on n. 3,5 x 2 metrin kokoinen kellarikuoppa ja sen koillispuolella matala n. 2,5 m halkaisijaltaan oleva raivausröykkiö. Kulmalan talo ja sen tilarakennukset on merkitty vuoden 1959 peruskartalle. Paikalla on nykyisin päärakennus ja pellon reunassa romahtanut lato. Johtoreitti B kulkee heti kohteen koillispuolella.

Ehdotus suojavyöhykkeeksi: -.

Kulmala. Taustakartta 5/2022 Mml.

Kellarikuoppa kuvattu luoteeseen.

Romahtanut lato pellon reunassa, kuva pohjoiseen.

13. SASTAMALA Lahdenperä

Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri	1000007405	TM35-lehtijako	M3441R
Laji	löytöpaikat	Vanha yleislehtijako	212204
Tyyppi	irtolöytöpaikat	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 6838930 I: 276689
Tyyppin tarkenne		N2000	Z n. 90-92,50 m
Ajoitus	kivikautinen	Koordinaattiselite	Aiempi tieto (arvioitu löytöpaikka)
Aiemmat tutkimukset	2008 Johanna Seppä, inventointi	Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi
Aiemmat löydöt	KM 19365:1 Reikäkivi	Inventointilöydöt	-

Kuvaus: rekisteriportaali: Pyöreä reikäkivi on löytynyt vuonna 1935 Taipaleen kylän Lahdenperän talosta n. 160 m etelälounaaseen. Paikka on Märkäjärven luoteispäässä oleva kivinen kummun laki, vesi on aiemmin yltänyt kumpareen alaosaan. Samoilta paikoilta on myös reikäkiven teelmä, jota säilytetään talossa. Vuoden 2008 tarkastuksen aikana alue on laitumena, eikä pintahavaintoja voitu tehdä.

2022: Pellot olivat inventoinnin aikana peitteisiä, joten pintahavainnointi oli tehotonta eikä havaintoja kivikautisesta toimintapaikasta saatu. Johtoreitti B kulkee n. 150 metrin etäisyydellä länsipuolella kalliolla ja metsäisellä alueella.

Ehdotus suojavyöhykkeeksi: -.

Lahdenperä, löytöpaikka kumpareella, kuva pohjoiseen.

Taustakartta 5/2022 Mml.

14. SASTAMALA Taipaleenjoki

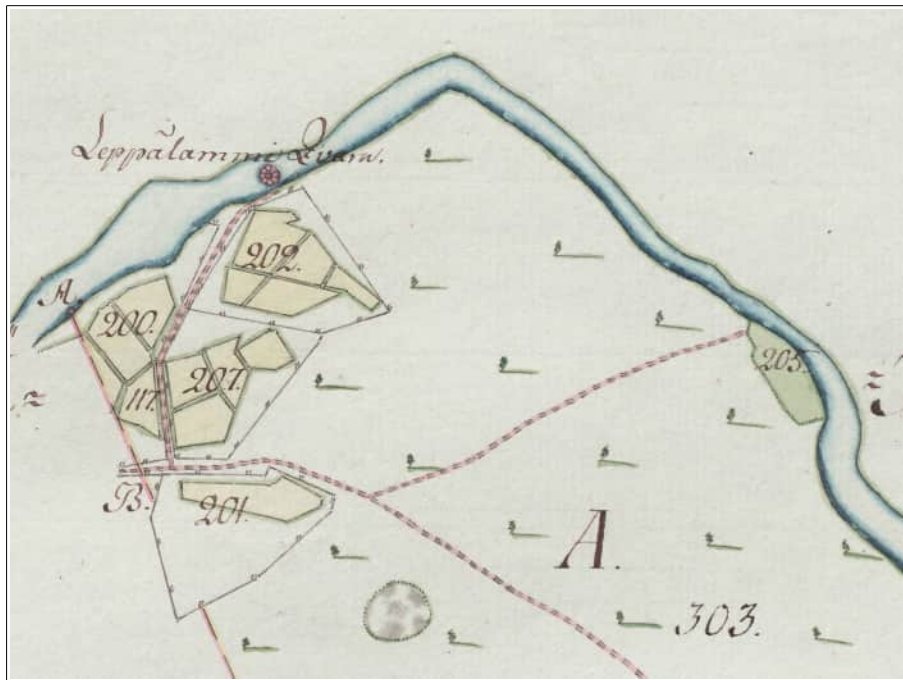
Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri		TM35-lehtijako	M3441R
Laji	Muu kohde	Vanha yleislehtijako	212204
Tyyppi	työ- ja valmistuspaikat	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 6836278,578 I: 276495,850
Tyypin tarkenne	raivausröykkiöt	N2000	Z n. 90 m
Ajoitus	historiallinen	Koordinaattiselite	Eteläisempi röykkiö
Aiemmat tutkimukset		Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi
Aiemmat löydöt		Inventointilöydöt	-

Kuvaus: Lahdenperäntien ja Kirjasjärven välillä virtaavan Taipaleenjoen etelärannalla entisen pellon luoteispuolella ja reunalla. Joen rantatörmällä on kaksi pyöreähköä röykkiötä ja epätasaista tai kuoppaista kivikkoa sähkölinjan alla ja sen tuntumassa. Eteläisempi röykkiö on n. 4,5 m halkaisijaltaan ja 0,5 m korkea, pohjoisempi epämääräisempi on matala ja n. 2 m halkaisijaltaan, molempien pinta on sammaleen peitossa, eteläisemmän päällä on raivausrisukkoa. Röykkiöt ja kivikon epätasaisuus ovat syntyneet todennäköisesti pellon raivauksessa ja sähkölinjan rakentamisessa. Pelto on merkitty mm. vuoden 1782 isojakokartalle ja vielä vuoden 1989 peruskartalle. Johtoreitti B kulkee n. 40 metrin etäisyydellä luoteispuolella.

Ehdotus suojavyöhykkeeksi:	-.
----------------------------	----

Taipaleenjoki. Taustakartta Mml 5/2022.

Yksityiskohta vuoden 1782 isojakokartasta, jossa oikealla jakokirjan nro 205 on kohteen kaakkoispuolella ollut pelto. Suodenniemi A98:9/1-5 Leppälampi.

Eteläisempi röykkiö on risukon ja sähkölinjan alla, kuva koilliseen. Pohjoisempi matala röykkiö, kuva koilliseen.

15. SASTAMALA Saarinen			
Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri		TM35-lehtijako	M3441R
Laji	Muu kohde	Vanha yleislehtijako	212204
Tyyppi	työ- ja valmistuspaikat	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 6836012,581 I: 276420,740
Tyyppin tarkenne	raivausröykkiöt	N2000	Z n. 90 m

Ajoitus	moderni	Koordinaattiselite	gps-mittaus
Aiemmat tutkimukset		Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi
Aiemmat löydöt		Inventointilöydöt	-
Kuvaus: Kirjasjärven länsipuolella ja Taipaleen joen eteläpuolella kuusivaltaisessa metsässä, alueella kasvaa myös vanhoja puita. Lähihistoriassa kaivettu kuivatusoja pientä peltoalaa varten ja kaivutyössä syntynyt n. 10 m halkaisijaltaan oleva röykkiö ja kivivalli ojan reunalla, suurimmat kivet ovat yli metrisiä. Johtoreitti B kulkee n. 70 metrin etäisyydellä luoteispuolella. Peltö on kuulunut luoteispuoliseen Saarisen tilaan, joka on nykyään vapaa-ajan asuntona.			
Ehdotus suojavyöhykkeeksi:	-		

Saarinen. Taustakartta 5/2022 Mml.

Raivausröykkiö, kuva itään.

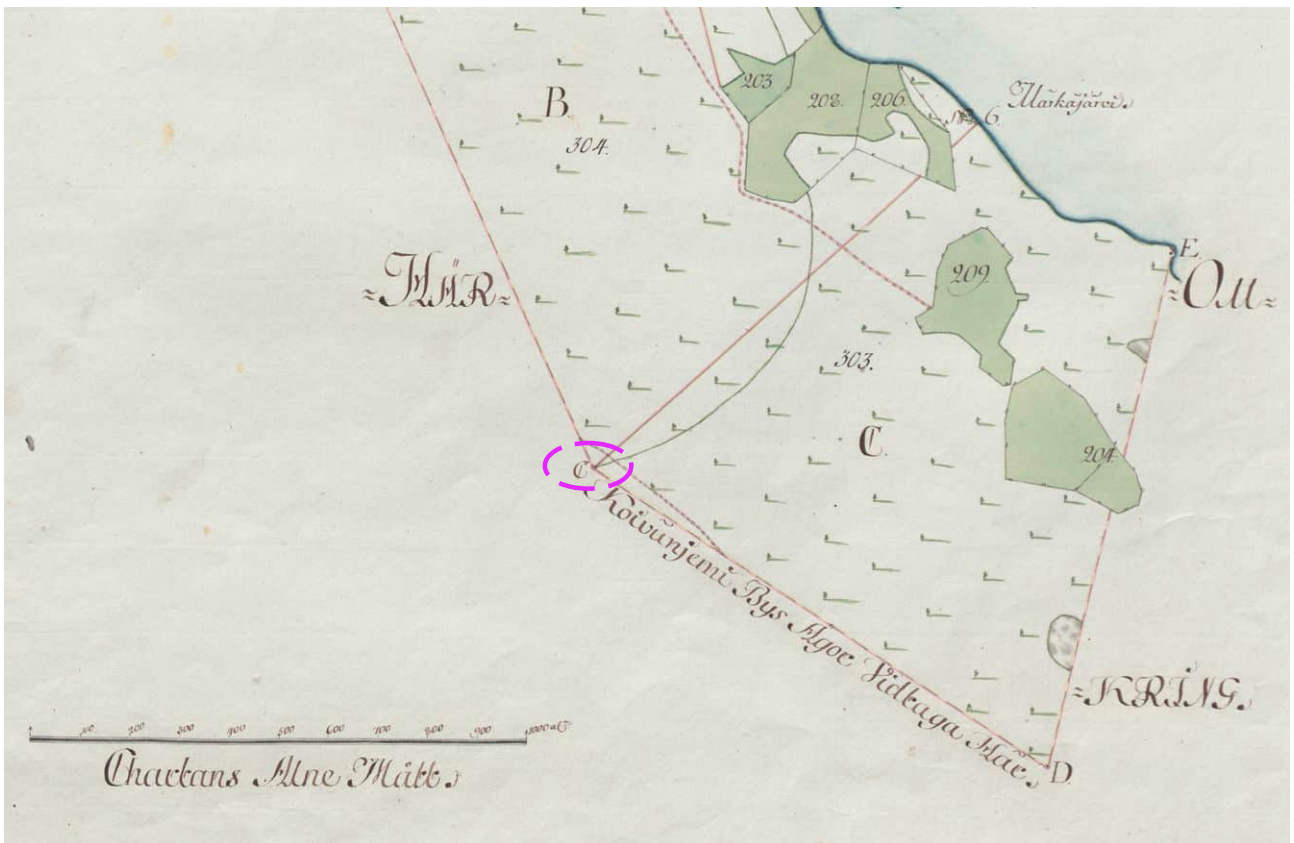
Maakiven päälle nostettuja kiviä.

16. SASTAMALA Taipale

Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri		TM35-lehtijako	M3441R
Laji	Kiinteä muinaisjäännös	Vanha yleislehtijako	212204
Tyyppi	kivirakenteet	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 6835782,222 I: 276341,064
Tyypin tarkenne	rajamerkit	N2000	Z n. 100 m
Ajoitus	historiallinen	Koordinaattiselite	gps-mittaus
Aiemmat tutkimukset	-	Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi
Aiemmat löydöt	-	Inventointilöydöt	-
Kuvaus: Taipaleen kylässä Sävintien itäpuolella ja Lemmetynperäntien pohjoispuolella kivikkoisella rinteellä. Nykyisellä tilarajalla on vanha rajamerkki. Noin 1,5 m halkaisijaltaan olevan neliön muotoisen röykkiön päällä on keskellä n. 60 x 40 cm:n kokoinen rajakivi ja röykkiön nurkissa n. 40-60 x 40 cm:n kokoiset pystykivet. Kaikkien kivien pinnassa kasvaa jäkälää, röykkiön pintaa peittää sammal ja varvut. Ympäristössä kasvaa mäntyvaltaista metsää. Kohdalle on merkitty rajapiste vuoden 1782 isojakokartalle. Kyseessä on Koivuniemen ja Leppälammen kylänraja.			
Ehdotus suojavyöhykkeeksi:		Kyllä. Voimajohtoreitti B kulkee n. 100 metrin etäisyydellä länsipuolella.	

Taipale. Taustakartta 5/2022 Mml.

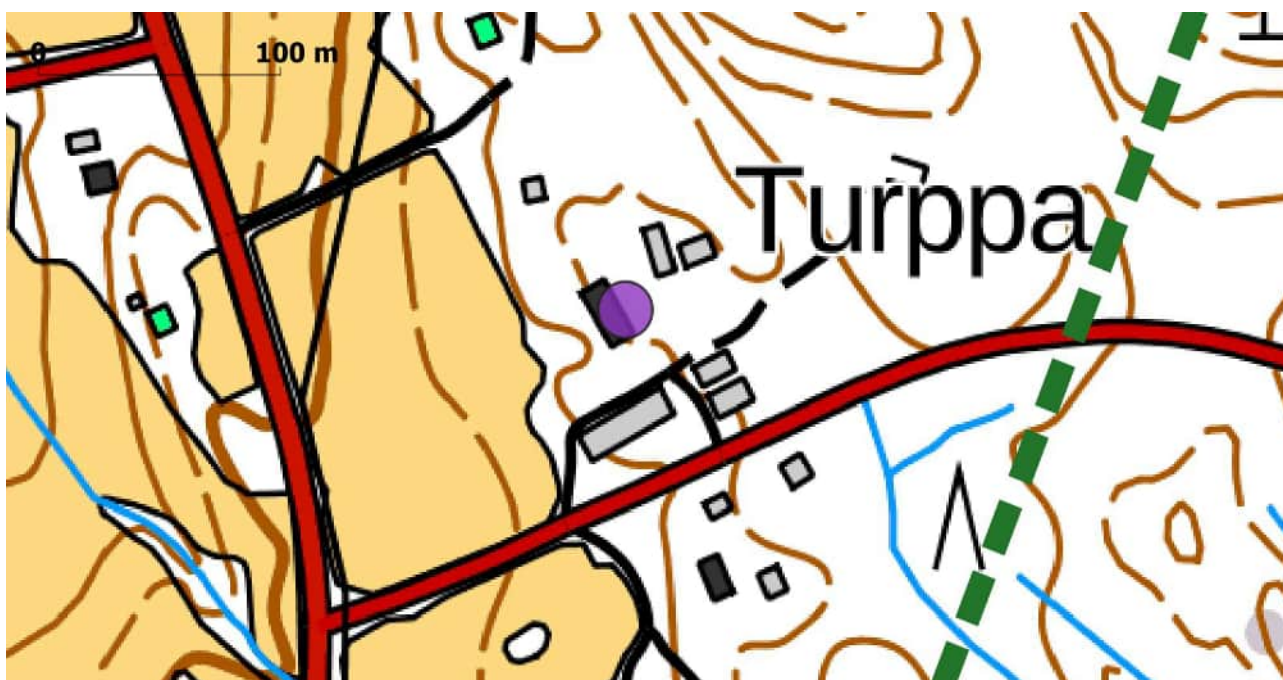
Yksityiskohta vuoden 1782 isojakokartasta, rajamerkintä ympyröity. Kartta: KA: Suodenniemi A98:9/1-5 Lepälammi.

Rajamerkki koilliseen.

17. SASTAMALA Turppa			
Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri	1000007428	TM35-lehtijako	M3441R
Laji	löytöpaikat	Vanha yleislehtijako	212204
Tyyppi	irtolöytöpaikat	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 6835692 I: 276009
Tyypin tarkenne		N2000	Z n. 80-84 m
Ajoitus	kivikautinen	Koordinaattiselite	Aiempi tieto (Turpan talon koordinaatit)
Aiemmat tutkimukset		Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi
Aiemmat löydöt	Tasataltta (ei diaroitu ?)	Inventointilöydöt	-
Kuvaus: Paikallinen henkilö on löytänyt vuonna 1914 kivikautisen tasataltan Turpan talon pellosta. 2022: Pellot olivat inventoinnin aikana kynöksellä Lemmetynperäntien pohjoispuolella, jonka yläosaa käveltiin läpi. Havaintoja esihistoriasta ei saatu. Johtoreitti B kulkee idässä n. 130-200 metrin etäisyydellä Turpan talon länsi- ja eteläpuolisista pelloista.			
Ehdotus suojavyöhykkeeksi:	-		

Turppa. Taustakartta 5/2022 Mml.

Turpan talon peltoja kuvattu koilliseen.

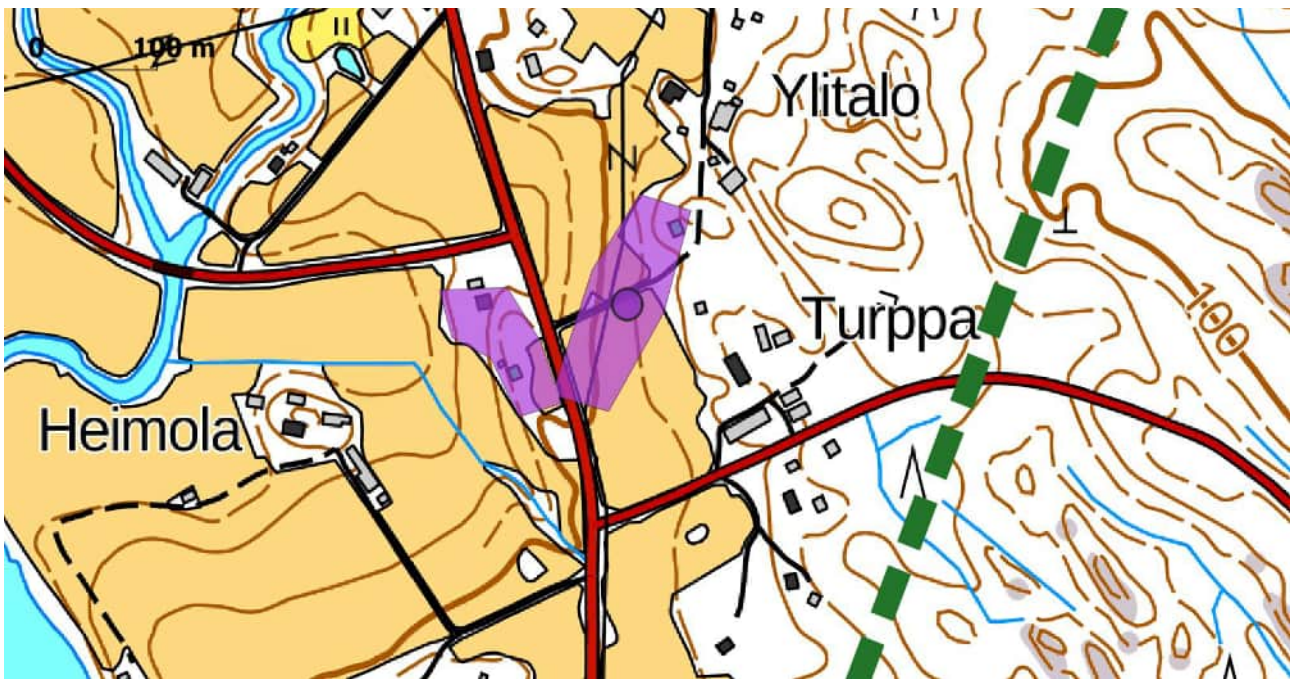
18. SASTAMALA Taipale (Märkätaipale)

Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri	1000011482	TM35-lehtijako	M3441R
Laji	Kiinteä muinaisjäännös	Vanha yleislehtijako	212204
Tyyppi	asuinpaikat	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 6835742 I: 275910
Tyyppin tarkenne	kylänpaikat	N2000	Z n. 67,50-87,50 m
Ajoitus	historiallinen	Koordinaattiselite	Aiempi tieto
Aiemmat tutkimukset	2007 Vadim Adel, inventointi	Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi
Aiemmat löydöt		Inventointilöydöt	-

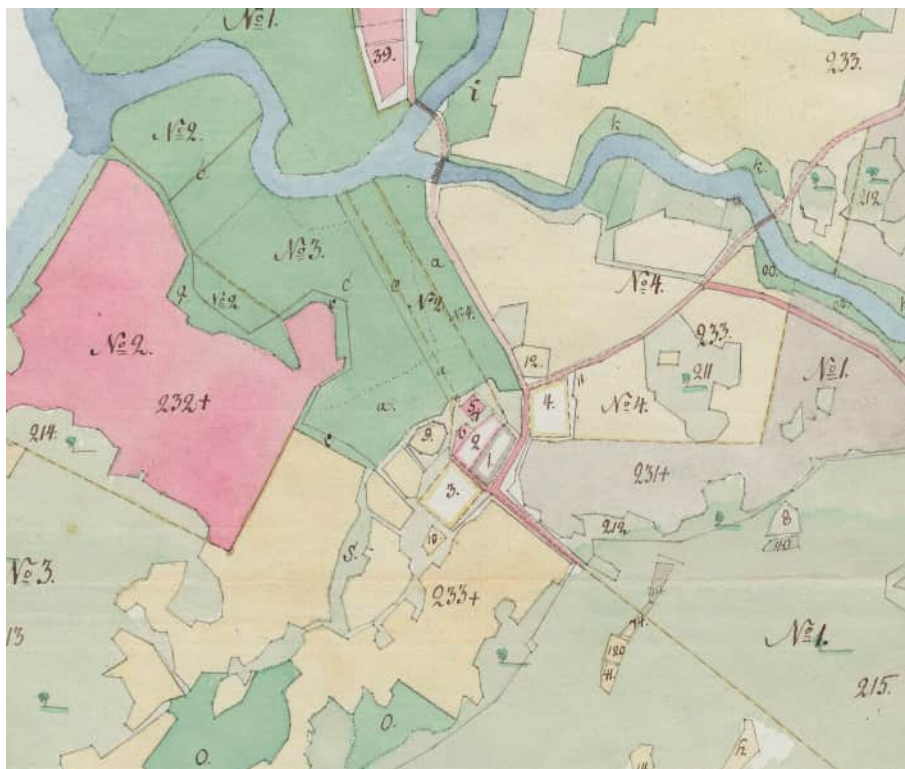
Kuvaus: rekisteriportaali: Vuoden 1796 karttaan merkitty tontti oli sekametsää kasvavaa harjannetta, jonka luoteispäässä oli omakotitalo ja keskiosassa kesämökki. Vuoden 1644 karttaan kylä on merkitty pääasiassa Sävintien itäpuolelle.

2022: Pello oli kynnöksellä Sävintien itäpuolella, sillä tehtiin pintahavainnointia tien reunalla ja pellon yläosassa, mitään arkeologiseen viittaavaa ei havaittu. Kohdetta ei tarkemmin inventoitu, sillä se sijaitsee voimajohtoreitti B:stä yli 250 metrin etäisyydellä.

Ehdotus suojavyöhykkeeksi: Aiemman rajauksen mukaan.

Taipale (Märkätaipale). Taustakartta 5/2022 Mml.

Kohde ja sen ympäristöä 1782-1802 valmistuneella isojakokartalla. Kartta: KA: Suodenniemi A98:19/4.

Ks. myös vuoden 1644 maakirjakartta s. 20.

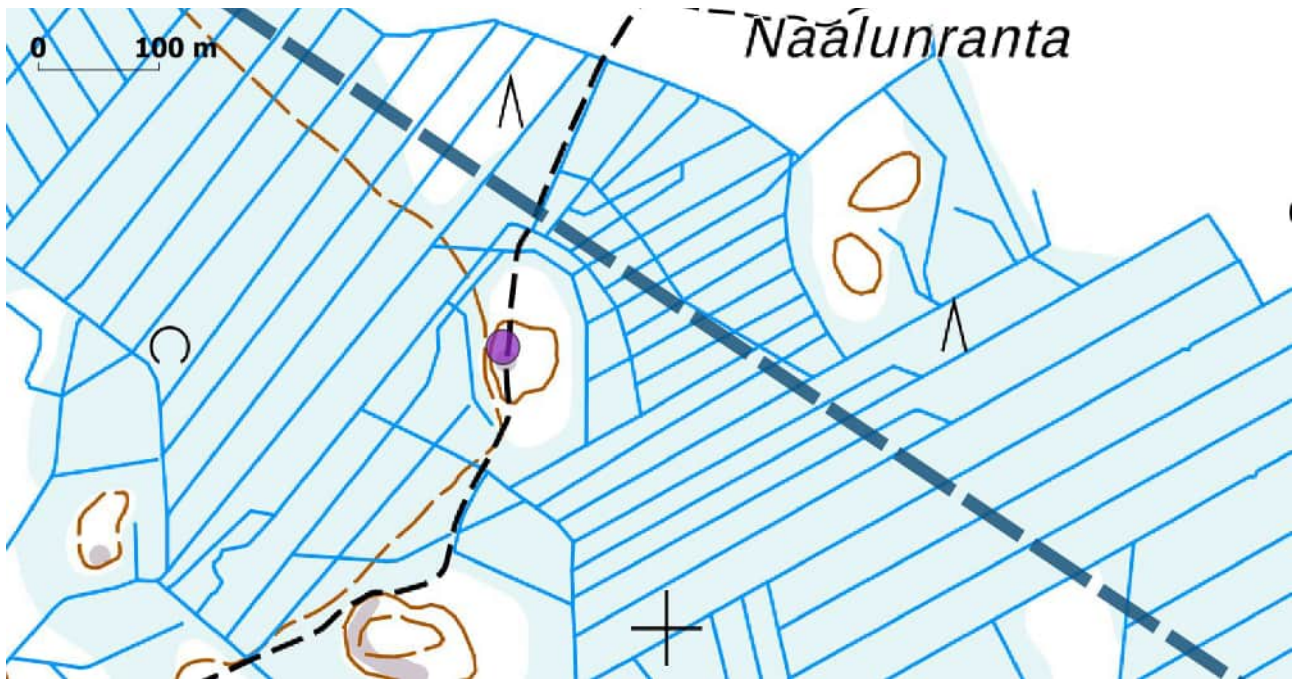

Säviintien itäpuolella kohteen alue oli inventoinnin aikana osin kynnöksellä, kuva itään.

19. IKAALINEN Kirkkopolku			
Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri		TM35-lehtijako	M3442R
Laji	Muu kohde	Vanha yleislehtijako	212208
Tyyppi	Asuinpaikat	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 6849224,033 I: 283864,956
Tyyppin tarkenne	kämpät	N2000	Z n. 130 m
Ajoitus	moderni	Koordinaattiselite	Aiempi tieto
Aiemmat tutkimukset		Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi
Aiemmat löydöt		Inventointilöydöt	-
Kuvaus: Modernin metsäkämpän jäännös Vatulanharjun kaakkoispuolella kulkevan Kirkkopolku -nimisen metsätien varrella. Paikka on pieni kallioinen mäki rämeiden keskellä. Metsätien länsipuolella voi hahmottaa n. 5-6 m halkaisijaltaan olevan rakennuksen perustuksen kohdan, missä on jäljellä hajanaisesti joitakin irtonaisia kiviä, luoteisnurkassa on tiilen kappaleita, paikalla on myös jonkin verran lahonneita laudan pätkiä.			
Ehdotus suojavyöhykkeeksi:	-.		

54

Kirkkopolku, hankealueen raja sinisenä katkoviivana. Taustakartta 5/2022 Mml.

Metsäkämpän paikka kuvattu länteen, nuolen kohdalla tiilen kappaleita.

9. Aineistoluettelo

Kansallisarkisto: Isojakokartat:

Ikaalinen: A19:34/1-6 Vatula (1794), A19:35/1-2 Vehuvarpe; N:o 1 Varppe (1794-1794), A19:34/7-11 Vatula (1868-1868), A19:33/1-8 Vatsiais (1785-1785), Ikaalinen, A19:15/1-11 Kilvakkala (1794-1794)
Hämeenkyrö: A17:38/14-23 Vesajärvi; N:o 1 Muotia (Iso- ja Vähämuotia), N:o 8 Isotalo ja N:o 9 Majanmaa, isojaonkartta ja jakokirja (1802-1802), A17:38/1-4 Vesajärvi; N:o 2 Anttila (1796-1796)
Sastamala: Suodenniemi A98:9/1-5 Leppälampi (1782-1788), Suodenniemi A98:6/2-7 Koivuniemi (1797-1797), Suodenniemi A98:8/4-6 Lahdenperä (1781-1781), Suodenniemi A98:19/1-21 Taipale; N:t 1-5, N:o 5 Lahdenperän sekä N:o 5 Sävin kylässä (1782-1805), Leppälampi A98:9/1-5 (1782-1788)

Maakirjakartta: MHA A 1 237-238 Offuer Satagundes Häredht Ariuessi Sochn (Taipale). 1644.

Maanmittaushallitus ja Pitäjänkartat (1749-1917).

Suomen taloudelliset kartat, Ikaalinen V:4 Ica:24

Digitaalinen aineisto

Kansallisarkisto, Astia – Kansallisarkiston asiointipalvelu, <https://astia.narc.fi/uusiastia/index.html>
Geologian tutkimuskeskus,
<http://gtkdata.gtk.fi/Maankamara/index.html>

Maanmittauslaitos, avoimien aineistojen tiedostopalvelu,
<https://tiedostopalvelu.maanmittauslaitos.fi/tp/kartta>
<http://vanhatpainetutkartat.maanmittauslaitos.fi/>

Museovirasto, Kulttuuriympäristön palveluikkuna, arkeologiset kohteet ja kulttuuriympäristön tutkimusraportit
arkeologia, <https://www.kyppi.fi/palveluikkuna/portti/read/asp/default.aspx>

https://www.syke.fi/fi-FI/Avoin_tieto

Vanha kartta, <https://expo.oscapps.jyu.fi/s/vanhakartta/page/etusivu>

Kirjallisuus

Alhonen, Pentti: Satakunnan luonnon geologinen historia, Satakunnan historia I. 1996.

Ikaalisten entisen emäpitäjän historia 1 vuoteen 1640. 1996.

Ikaalisten entisen emäpitäjän historia 3. Suuresta Pohjan sodasta pitäjänjako 1721-1852. 2006.

Piilonen Juhani, Sastamalan historia 2. 2007. I

Ikaalinen-Hämeenkyrö

Konikallion tuulivoima-alueen ja sähkönsiirtoreittien
arkeologinen täydennysinventointi
2024

Alina Korte

Maanala Oy

Sisällysluettelo

Tutkimuksen perustiedot	3
1. Johdanto	4
1.1. Tausta ja tutkimustehtävä	4
1.2. Menetelmät	4
2. Taustatutkimus	7
2.1. Tutkimushistoria ja tunnetut kohteet	7
2.2. Ryssälevo	8
3. Maastohavainnot	12
5. Ryssälevo	17
6. Tunnettujen kohteiden tarkastus	19
6.1. Rajala	19
6.1. Rajalantontti 2	21
7. Yhteenveto	25
8. Lähteet	26

Tutkimuksen perustiedot

Kohde: Ikaalinen-Hämeenkyrö, Konikallion tuulivoimalan hankealue

Tutkimuksen tyyppi: arkeologinen inventointi

Tavoite: selvittää sijaitseeko tutkimusalueella muinaisjäännöksiä

Tutkimuslupa: –

Kenttätyöaika: 5.8.2024

Tutkijat: FM Alina Korte, Maanala Oy

Tilaaja: Ilmatar Energy Oy

Aiemmat arkeologiset tutkimukset: Inventointi, Keski-Pohjanmaan Arkeologiapalvelu 2022

Koordinaatit alueen keskeltä: N 6847678 E 83610

Tutkimuksessa talletetut esinelöydöt ja näytteet: -

Tulos: Inventoinnissa ei tehty arkeologiseen kulttuuriperintöön viittaavia havaintoja tuulivoimaloiden paikoilta. Lisäksi tarkastettiin Ryssälevo- niminen paikka hankealueella voimala 10:n läheisyydessä, sekä voimajohtolinja B:n reitillä sijaitsevat muinaisjäännösrekisterin kohteet *Rajalantontti* ja *Rajalantontti 2*. Ryssälevosta ei löydetty merkkejä arkeologisesta kulttuuriperinnöstä. *Rajalantontti 2* kohteesta ei tehty havaintoja, joten sitä ehdotetaan poistettavaksi kohteeksi. *Rajala-* nimisen torpan (Rajalantontti) paikalta havaittiin kivijalkaa ja muita rakenteen jäänteitä.

Kuva. 1. Tutkimusalueen sijainti merkittynä punaisella pisteellä. Pohjakartta: Maanmittauslaitos.

Raportin karttakoordinaatit on ilmoitettu ETRS-TM35FIN-järjestelmässä (korkeus N2000).

Kaikki valokuvat ja kartat: Alina Korte, Maanala Oy. Alkuperäinen arkistoaineisto digitaalisine valokuvineen: Maanala Oy. Raporttikopiot pdf-muodossa: Museoviraston arkisto, alueellinen vastuumuseo ja työn tilaaja.

Kansikuva: Voimala numero 4:n paikka Sepänsaarella, kuva luoteeseen. Kuva Alina Korte, Maanala Oy.

1. Johdanto

1.1. Tausta ja tutkimustehtävä

Pirkanmaan maakuntaan, Ikaalisten ja Hämeenkyrön raja-alueelle, Konikallion eteläpuolisille nevoille on suunnitteilla tuulivoimavoi-mahanke. Hankealue sijaitsee noin 10 km Ikaalisten keskustasta lounaaseen ja noin 12 km Hämeenkyrön keskustaajamasta luoteeseen (kuva 2).

Hankealueen pinta-ala on noin 14 km². Tuulivoimapuisto kattaa vaihtoehtoisesti joko 15 tai 11 tuulivoimalaa. Ilmatar Energy Oy tilasi inventoinnin Maanala Oy:ltä 10.7.2024.

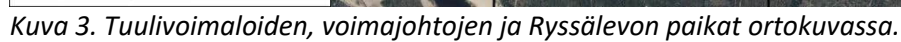
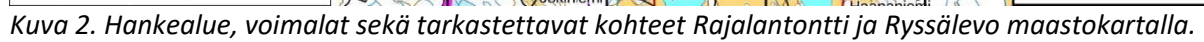
Pirkanmaan alueellinen vastuumuseo on antanut tuulivoimahankkeen YVA-selostuksesta lausunnon 22.04.2024 (diar: 188/2024). Lausunnossa museo on edellyttänyt Keski-Pohjanmaan ArkeologiaPalvelun vuonna 2022 alueella tekemän raportin täydentämistä uudella inventoinnilla, sillä neljän tuulivoimalan paikka on muuttunut ja siten inventoimatta. Lisäksi vuoden 2022 raporttiin myöhemmin lisätyt kohteet Rajalantontti ja Rajalantontti 2 ovat tarkastamatta. Pirkanmaan maakuntamuseo on lausunnoissaan (diar: 198/2024 & 366/2024) edellyttänyt myös inventointeja kaavaluonnoksissa varatuille energiantuotanto- ja maa-aineksenottoalueille.

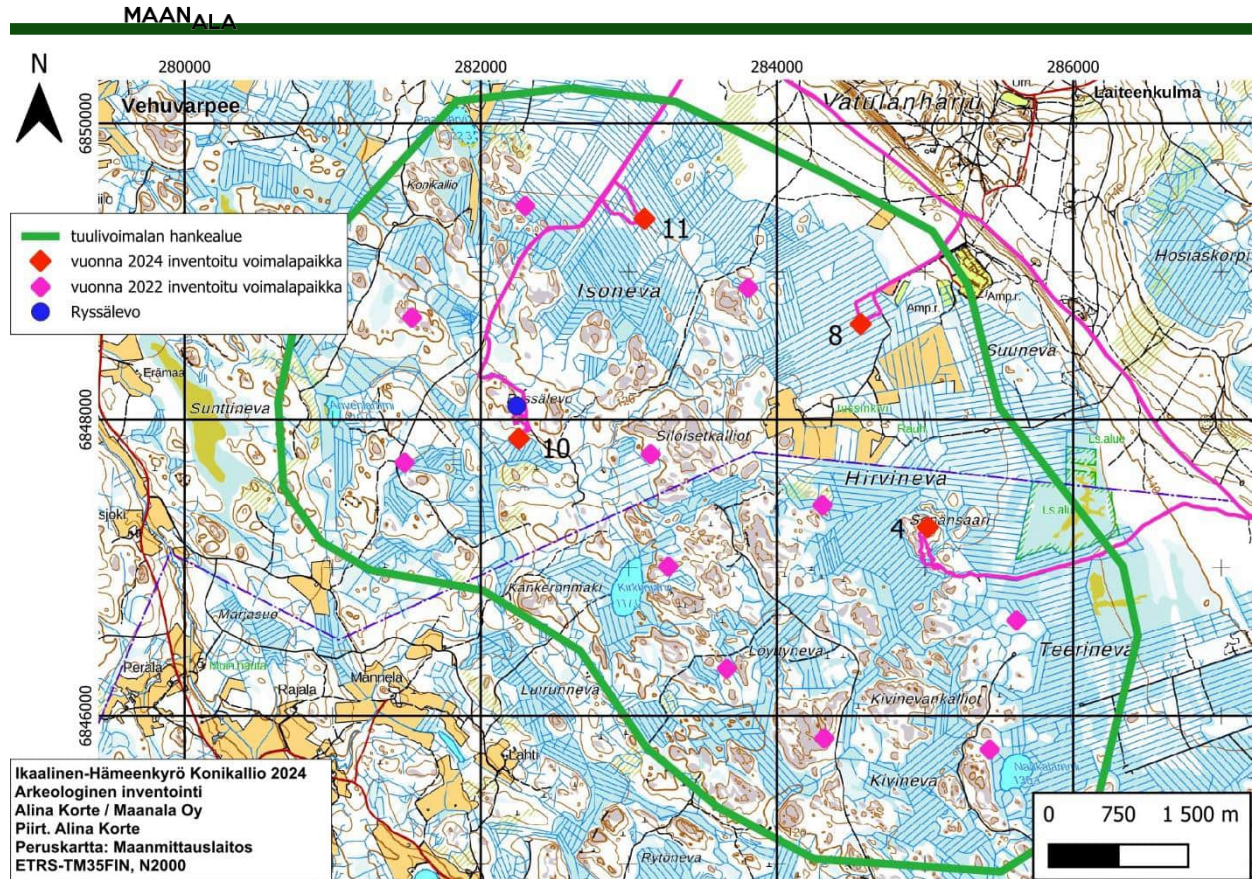
Maakuntamuseolle on myös vuonna 2024 ilmoitettu voimala 10 läheisyydessä sijaitsevasta Ryssälevo-nimisestä paikasta, johon liittyy tarinoita ja perimätietoa sen käytöstä isovihan aikaisena (1710) pakopaikkana. Inventoinnissa edellytettiin myös kyseisen kohteen tarkastamista.

1.2. Menetelmät

Ennen maastotyötä tehtiin kattava taustatutkimus, jonka yhteydessä tarkastettiin hankealueen vanha kartta-aineisto: isojakokartat, se-naatin kartat, pitäjänkartat ja vanhat peruskartat. Lisäksi tutkittiin Maanmittauslaitoksen 0,5 pistettä / m² -tarkkuuden Lidar -aineistosta laaditut, aluetta kuvaavat vinovalovarjosteet, Geologian tutkimuskeskuksen 1:20 000-mittakaavan maaperäkartat sekä Maanmittauslaitoksen vanhat ilmakuvat alueelta. Lisäksi tarkastettiin alueen rajalla sijaitsevat ennestään tunnetut muinaisjäännökset.

Maastotyössä käytettiin normaaleja arkeologisia inventointimenetelmiä: silmänvaraista havainnointia, maanäytekairausta käsikairalla ja lapiolla tehtäviä koepistoja. Löydetyt kohteet dokumentoitiin sanallisesti ja valokuvaamalla ja niistä otettiin paikkatiedot Garmin Montana 700 GPS-laitteella. Maastotyön teki 5.8.2024 arkeologi FM Alina Korte havainnoinnin kannalta hyvissä olosuhteissa.

Kuva 4. Konikallion tuulivoimahankkeen selvitysalue vihreällä rajattuna. Punaisella merkattu voimaloiden 4, 8, 10 ja 11 paikat ja sinisellä tarkastettava kohde Ryssälevo. Inventoinnissa kuljettu reitti on merkitty vaaleanpunaisella.

2. Taustatutkimus

2.1. Tutkimushistoria ja tunnetut kohteet

Vuonna 2022 Keski-Pohjanmaan Arkeologia-Palvelun suorittamassa inventoinnissa Konikallion alueelta ei löydetty uusia arkeologisia kohteita. Viisi uutta kohdetta löydettiin kuitenkin hankealuetta reunustavilta mailta, suunniteltujen voimajohtoreittien varsilta. Löydetty kohteet ovat tervahautoja ja vanhoja rajamerkkejä. Voimajohtolinja A:n reitin kohteet sijaitsevat noin kilometrin hankealueen pohjoisrajasta luoteeseen. Voimajohtolinja B:n alueelta tai sen läheisyydestä tunnetaan ennestään seitsemän muinaisjäännöstä, noin 0,5 km hankealueen luoteispuolella.

Vanhoilla kartoilla tuulivoimalan hankealue on metsäisää kalliota ja suoaluetta. Alueella on muutamia niittyjä esimerkiksi isojakokartassa vuodelta 1787 (*Karttalehti KA: A19:34/1–6 Vatula*). Vuoden 1930 pitäjänkartassa (*Karttalehti V:4–12. Jämijärvi-Ikaalinen-Suodenniemi-Kankaanpää*) hankealue on kosteaa nevaa ja metsää, alueen luoteisreunalla on kartassa pieni Kirkkojärvi. Vuoden 1940 taloudellisella kartalla ja vuoden 1972 topografisella kartalla hankealue on lähes kokonaan nevaa, muutamia pelto ja niitypalstoja ja pienikokoisia järviä lukuun ottamatta.

Inventoinnissa tarkastettavien voimaloiden paikat ovat metsää ja neva-aluetta jokaisessa kartassa, eikä niiden välittömässä läheisyydessä ole nähtävissä asutusta.

Ikaalisten kappeliseurakunta perustettiin Turun hiippakunnassa vuonna 1641 (Vappula 1999:9). Hämeenkyrön seurakunnan jaon ja Ikaalisten kirkkoherrakunnan perustamisen 17.7.1641 on vahvistanut Kuningatar Kristiinan holhoojahallitus (Vappula 1999:13). Tällöin kappeliin kuului 137 taloa, joista kaksi oli autiona. Emäseurakuntaan kuuluivat Kyrösjärven koillispuolelle jäävät kylät (Vappula 1999:13).

Kirkkopitäjän rajat lounais- ja länsipuolella Ikaalista vaihtelivat vuosien 1600–1700 aikana, mutta yleisesti rajat kulkivat vakiintuneiden kylien nautinta-alueiden mukaan ja emäpitäjän puoleisella rajalla vakiintuneiden maa-alueiden rajojen mukaan (Vappula 1999:13).

Ikaalisissa väkimäärä lisääntyi etenkin 1700-luvun jälkipuoliskolla ja asutus levisi laajemmalle pitäjän alueelle (Markkola 2006: 17). Vuonna 1805 pitäjässä oli yli 9400 asukasta (Markkola 2006:55).

Kaskiviljely säilytti vahvan asemansa Ikaalisissa pitkälle 1800-luvulle, sillä valtion viranomaiset tekivät Ikaalisten ja sitä ympäröivien pohjoisten naapuripitäjien kohdalla kompromissin; talonpojat Ikaalisissa ja ympäröivissä pitäjissä saivat harjoittaa kaskeamista, sillä sen katsottiin tuovan merkittävän osan heidän leivästään (Markkola 2006:35).

Ikaalisissa noudatettiin sarkajakoa, kuten muuallakin Länsi-Suomen peltoviljelyalueella (Vappula 1999:76). Pellot ympäröivät kylien taloja, jotka olivat omalla yhteisellä kylätontillaan (:76). Kylien eränkäyntimaat sijaitsivat kaukana kylistä, ja maita käytettiin niin niittymaina kuin perinteiseen eränkäyntiin (Vappula 1999:76).

Maakirjoissa mainitaan 1690-luvulla Ikaalisissa olleen vain kaksi autiotaloa (Vappula 1999:28). Kuitenkin osa 1640-luvulla maakirjoissa autioiksi luetelluista taloista olivat asuttuja, mutta eivät pystyneet maksamaan verojaan (Vappula 1999:28).

Maakirjoissa mainittiin myös mahdolliset täysin hylätyt tai ikimuistoiset autiotalot, jollainen esimerkiksi tutkimusalueen luoteispuolella oleva Vehubarpee oli (Vappula 1999:28).

Pahin talojen autioitumiskausi sattui Ikaalisissa 1600-luvun lopun katovuosiin ja niiden

jälkeiseen aikaan, jolloin kokonaisia kyliä autioitui (Vappula 1999:28). Vehuvarpeen uudistalon kerrotaan asutetun jo 1552, mutta sen jääneen autioksi 1597 nuijasodan aikana. Talo asutettiin uudelleen vasta 1670 (Vappula 1999:31).

Talon ollessa autiona sen paikalle oli kasvanut metsää, ja raivaustyö aloitettiin alusta vuonna 1670. Taloa kutsutaan uudistaloksi, vaikka kyse olikin uudelleen asuttamisesta (Vappula 1999:31).

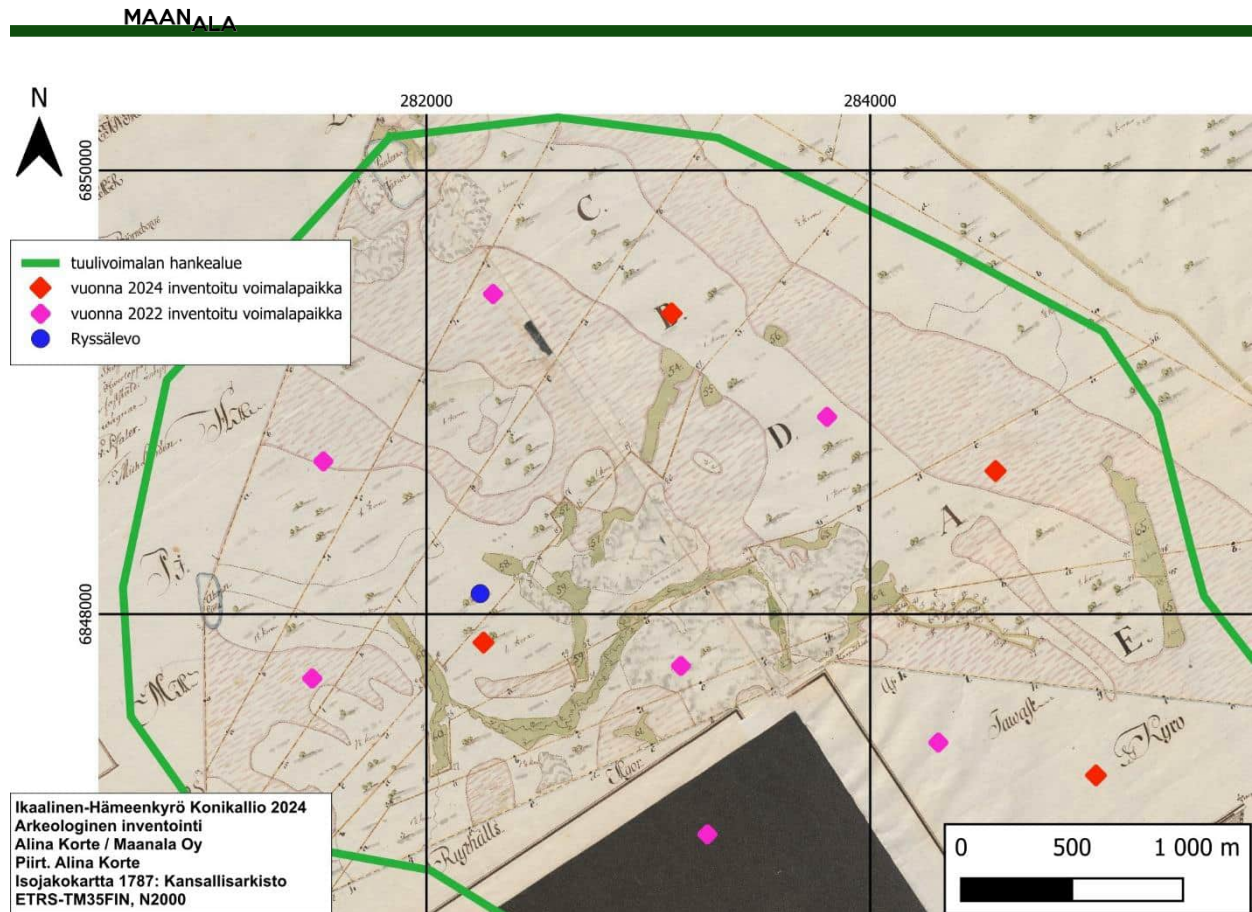
Vuodesta 1749 Vehuvarpeessa toimi kestikieväri, joka oli osa Kangastien ja Pohjanmaan talvitien varrella olevien kestikieväreiden reitistöä (Markkola 2006:64).

2.2 Ryssälevo

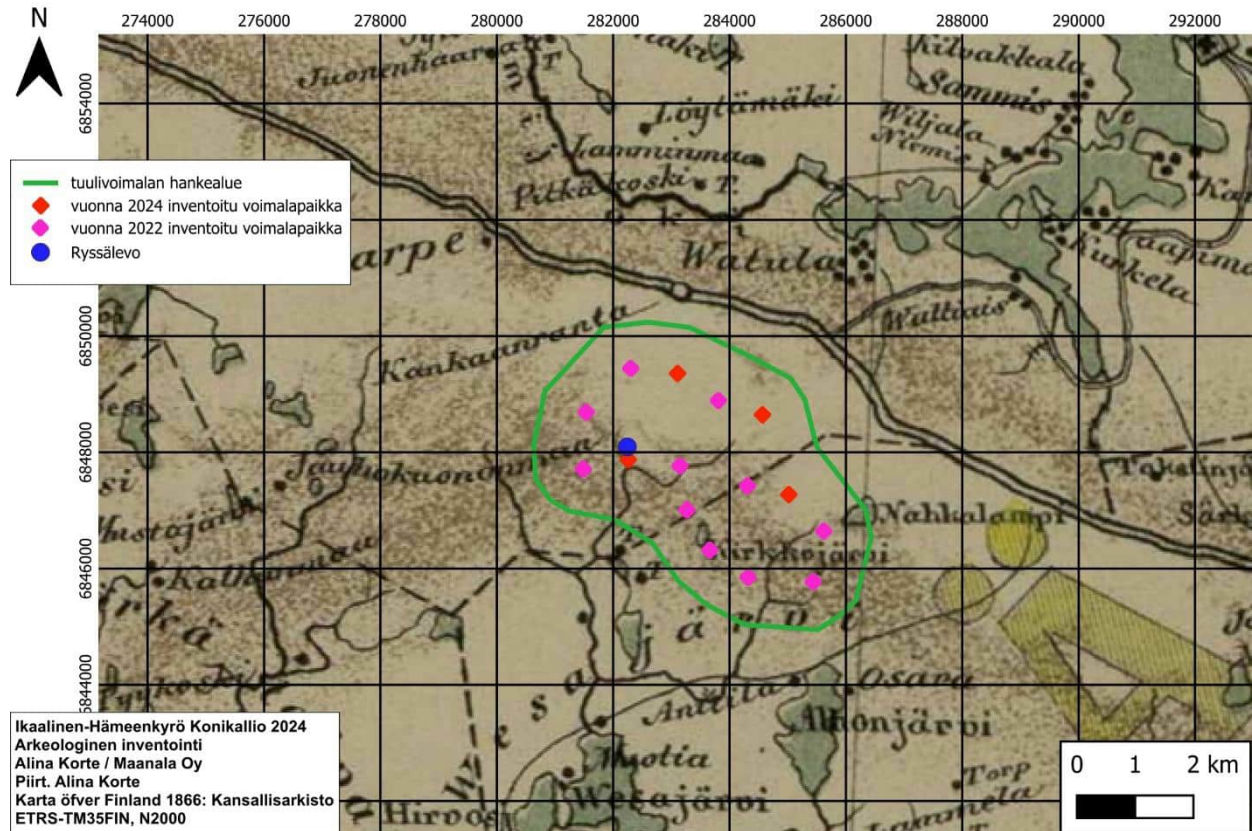
Pirkanmaan alueellisen vastuumuseon lausunnossa (22.04.2024) kiinnitettiin huomiota myös museolle tulleeseen tietoon Ryssälevo-nimisestä paikasta Konikallion tuulivoimapuiston alueella. Museon saamien ilmoitusten mukaan Ryssälevo olisi Isovihan aikana toiminut pakopaikkana. Isovihan aikana vuodesta 1714 lähtien talot ja varsinkin kestikievarit Hämeenkyrössä ja Ikaalisissa joutuivat usein tekemisiin venäläisten sotajoukkojen kanssa (Vappula 1999:169).

Vappula mainitsee kolme tapausta Ikaalisista, joissa venäläisten tiedetään kohdelleen siviiliväestöä väkivaltaisesti (1999:171). Hänen mukaansa asiakirjojen ulkopuolelle jääneet väkivallanteot ovat luultavasti liittyneet siviilien epäilyihin sissikytköksiin (Vappula 1999:171).

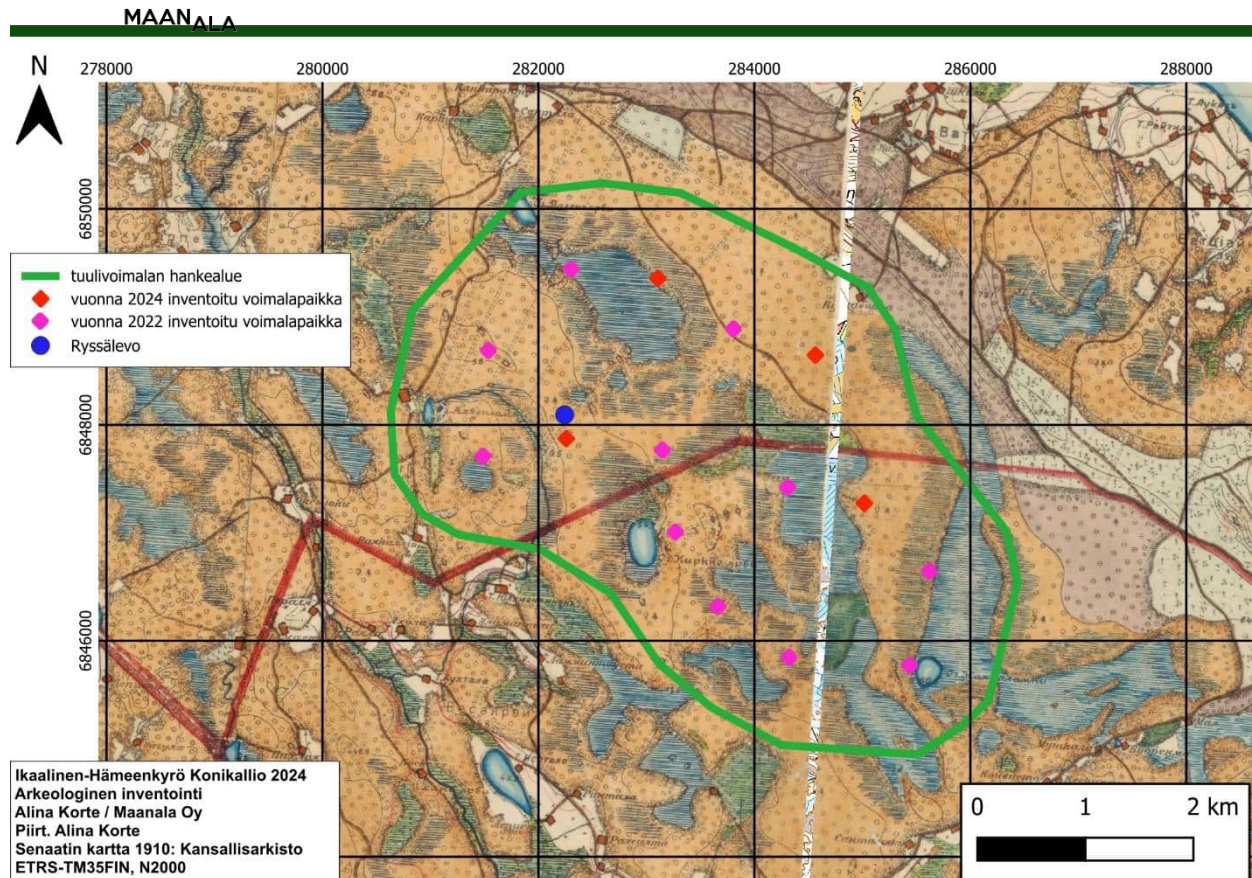
Ryssälevosta tai Ryssälevonmaasta kerrotaan vuoden 1987 julkaistussa kirjassa *Hämeenkanakaantien varrelta*. Paikan kerrotaan toimineen isovihan aikaisena pakopaikkana (Koskelo & Lammi 1987:124). Suolla kerrotaan olleen hyviä paikkoja piilopirteille, ja ympäröivän ojittamattoman suon kerrotaan olevan upottava ja vaarallinen (Koskelo & Lammi 1987:125). Julkaisussa mainitaan myös alueelta löydetyn myllynkiven ja myllynjäänteitä (Koskelo & Lammi 1987:125). Kyseisessä julkaisussa on myös paikallisen Viljo Ylisen muistitietokertomus mummoltaan, joka oli kuvaillut Ryssälevonmaalle pakenemista. Ylisen mummon mukaan Varpeen isäntä olisi joutunut sanaharkkaan maahantunkeutujien kanssa ja tämän jälkeen paennut Ryssälevoon kuullessaan että hänet aiotaan ampua (Koskelo & Lammi 1987:125).

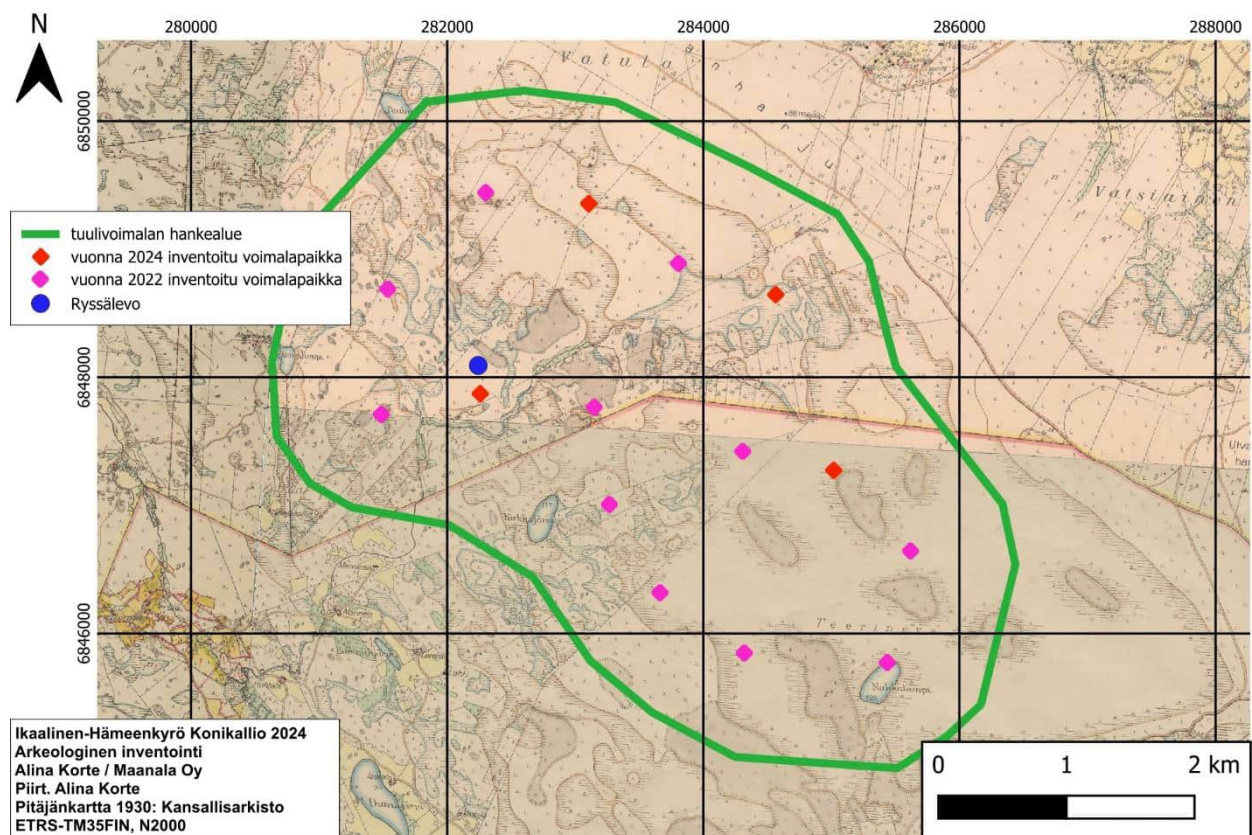
Kuva 5. Voimaloiden ja Ryssälevon paikat vuoden 1787 Isojakokartalla.

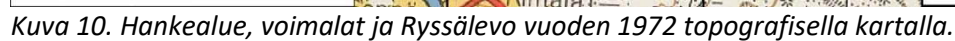
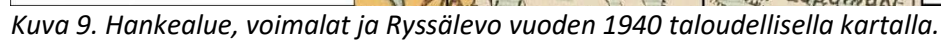
Kuva 6. Hankealue, voimalat ja Ryssälevo vuoden 1866 Suomen yleiskartalla.

Kuva 7. Hankealue, voimalat ja Ryssälevo vuoden 1910 Senaatin kartalla.

Kuva 8. Hankealue, voimalat ja Ryssälevo vuoden 1930 Pitäjänkartalla.

Maasto Ikaalinen-Hämeenkyrö Konikkallion hankealueella oli suurimmaksi osaksi nevaa. Nevojen poikki kulkee tiheät ojat, ja puusto nevoilla on mäntymetsää ja sekametsää. Koi-vut ovat pienikokoisia. Aluskasvillisuus on kos-teaa sammalta ja varpukasvillisuutta, kal-liomailla jäkälää. Satunnaisesti maastossa on vetisiä suonsilmäkkeitä. Suoalueiden keskellä on kalliomaata olevia metsäsaarekkeita.

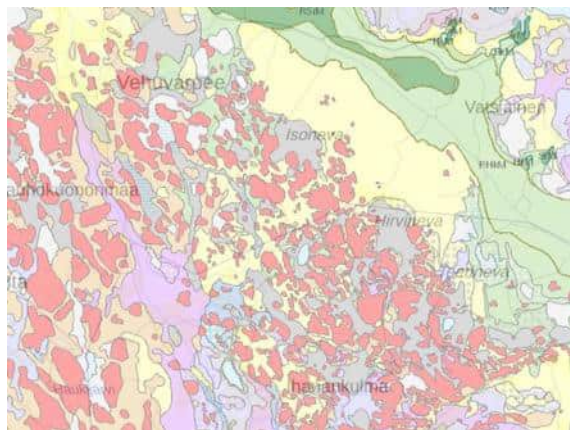
Suunniteltu voimala numero 4 sijaitsee Hirvinevalla olevalla Kalliopaljastumalla, Sepänsaarella. Sepänsaari on kangasmetsää sekä jäkälän peittämää kalliomaata, joka kohoaa nevalueesta metsäsaarekkeena (kuva 13). Voimalan alueen puusto on harvaa mäntymetsää ja pienikokoisia koivuja. Maan kivikkoisuuden vuoksi maakairan käyttö paikalla oli lähes mahdotonta.

Voimala 8 sijaitsee laajalla nevala Vatulan ampumaurheilukeskuksen läheisyydessä, Isonvan itäisemmällä alueella. Maasto oli tasaista mäntyä kasvavaa ojitettua nevaa (kuva 15). Maata peitti paksu sammalkerros, ja siellä täällä vetisiä suonsilmäkkeitä. Maaperä oli paksua kosteaa turvetta.

Voimala 11 sijaitsee Isonevalla, noin 250 m Jyrämlylyntiestä kaakkoon. Voimalan paikka on korkeuskäyrällä 125 m mpy. Ympäristö on tiheästi ojitettua, pientä mäntyä kasvavaa suota. Voimalan paikalla maasto on epätasaista ja

Voimala 10.

Voimala 10 sijaitsee Ryssälevon eteläpuolella. Alue on mäntymetsävaltaista kangasmetsää ja kallioalueita nevan keskellä. Voimalan paikka on aivan ojitetun neva-alueen reunalla. Maasto on paikoitellen tiheää sekametsää (kuvat 18 & 19). Paikalla on laaja kalliopaljastuma pienen mäen päällä, josta maasto laskee alas kohti nevaa.

Kuva 11. Tutkimusalue Geologian tutkimuskeskuk-
sen 1:20 000-mittakaavan maaperäkartalla. Kuva-
kaappaus Maankamarasta. Alue on saraturvetta,
kalliomaata ja karkeaa hiettaa.

Voimaloiden 4, 8, 10 ja 11 paikoilla ei havaittu arkeologiseen kulttuuriperintöön liittyviä kohteita.

Kuva 12. Metsäautotie kohti Sepänsaarta Hirvinevan alueella. Kuva länteen.

Kuva 13. Voimalan numero 4 paikka Sepänsaassa Hirvinevalla. Kuva etelään.

Kuva 14. Metsää Vatulanharjun alueella, joka laskee alas hankealueen Hirvinevalle. Kuva länteen.

Kuva 15. Voimalan numero 8 paikka Isonen itäreunalla, lähellä ampumarataa. Kuva etelään.

Kuva 16. Voimalan numero 11 paikka Isonen pohjoisella alueella. Kuva koilliseen.

Kuva 17. Hakuuaukiota Ryssälevossa. Kuva koilliseen.

Kuva 18. Voimalan numero 10 paikka Ryssälevon eteläpuolella. Kuva länteen.

Kuva 19. Metsää Ryssälevon ja voimalan numero 11 välissä. Kuva luoteeseen.

5. Ryssälevo

Inventoinnin yhteydessä tarkastettiin Ryssälevo- niminen alue voimala numero 11 läheisyydessä. Muisti- ja perimätiedon mukaan Ryssälevo olisi toiminut isovihan aikaisena pakopaikkana.

Ryssälevon alue on harvennettua mäntykangasta, jolla oli kolme isoa kalliopaljastumaa. Metsä on avaraa ja näkyvyys maastossa hyvä. Kalliopaljastumat ovat jäkälän peitossa ja maasto oli lyhytkasvuista varpua ja

sammalta. Kalliopaljastumien lisäksi alueella oli runsaasti kivikkoa ja iso siirtolohkare.

Ryssälevon ohi kulkevan metsäautotien toisella puolella oli hakkuu-aukio. Maa alueella oli karikekerroksen alla vaaleaa hietaa.

Inventoinnissa ei tehty Ryssälevon alueelta arkeologiseen kulttuuriperintöön viittaava havaintoja.

Kuva 20. Ryssälevon maastoa. Kuva pohjoiseen.

Kuva 22. Iso siirtolohkare Ryssälevon eteläosassa. Kuva lounaaseen.

Kuva 21. Ryssälevon kangasmetsää kalliopaljastuman päältä kuvattuna. Kuva länteen.

Kuva 23. Ryssälevon eteläisin kalliopaljastuma. Kuva itään.

Kuva 24. Ryssälevon kalliopaljastumia. Kuva länteen.

6. Tunnettujen kohteiden tarkastus

Rajalantontti ja Rajalantontti 2- kohteet sijaitsevat suunnitellun voimajohtolinja B:n reitillä, noin 6,5 kilometriä voimala-alueesta lounaaseen, Lahdenperän Pauhunmaan alueella. Rajalantontti- niminen torpan paikka on merkattu muuksi kulttuuriperintökohteeksi ja Rajalantontti 2- niminen hiilimiilu tai tervahauta mahdolliseksi muinaisjäännökseksi.

Kohteet on todettu vasta vuonna 2022 Keski-Pohjanmaan ArkeologiaPalvelun inventoinnin jälkeen (Itäpalo & Schulz 2022), eikä niitä oletaten aikaisemmin tarkastettu maastossa.

6.1. Rajala

Muinaisjäännösrekisterin numero:

1000049405

Status: Muu kulttuuriperintökohde

Tyyppi: Asuinpaikat, torpat

Ajoitus: historiallinen

Koordinaatit: N 6841521 E 278300

Torppa havaittiin senaatin kartalta 2022 tehdyssä inventoinnissa (Itäpalo & Schulz 2022). Vuoden 1909 senaatin kartalta on nähtävissä torpan tai muun asutuksen paikka. Suunniteltu voimajohtolinja B kulkee noin 25 metriä kohteesta länteen.

Vuoden 2024 inventointi:

Paikka on metsäinen kumpare hieman tiheäkasvuisen sekametsän keskellä. Aluskasvillisuutena on mm. heinää ja ahomansikkaa, ja kasvillisuus erottuu muutenkin muusta ympäristöstä. Puusto on sekametsää. Kumpareen

ympäristö erottui muusta maastosta harvempikasvustollisena maana, joka kasvoi heinää, lehtipuuta ja esimerkiksi ahomansikkaa.

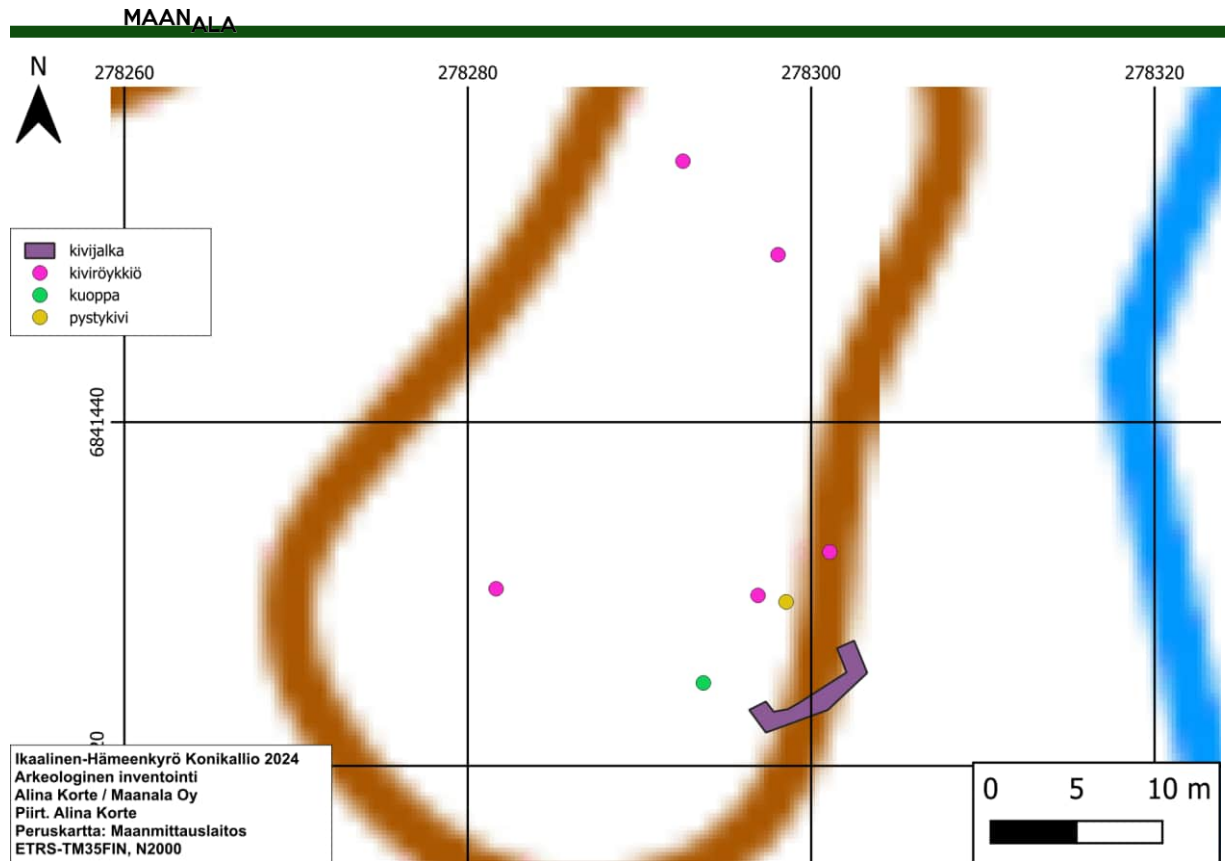
Kumpareen kaakkoisreunalla on havaittavissa yhteensä noin 8 m pitkä osa kivijalkaa L-muodossa. Kivijalka on noin 60 cm korkea.

Viiden metrin päässä kivijalasta on pystyssä suorakaiteen muotoinen kivi, kooltaan 40 cm x 20 x 20 cm. Kumpareella ja sen läheisyydessä on nähtävissä useita eri kokoisia kivikasoja, joiden funktio on epävarma.

Kumpareen päällä, kuusien välissä on soikean muotoinen jyrkkäreunainen kuoppa, mahdollisesti vanha maakellari. Kuoppa on kooltaan noin 4 m x 2 m, ja syvyydeltään se on noin 1,5 m. Kuopan seinämillä ja pohjalla on kiviä maakairalla kokeiltaessa.

Pauhunmaan alueella sijainnut torppa on nähtävissä Senaatin kartassa vuodelta 1910 (*XXI-XXII 18-19 (Suodenniemi)*). Vuoden 1930 pitäjänkartassa (*V:4-12. Jämijärvi-Ikaalinen-Suodenniemi-Kankaanpää*) kartassa paikalla on nähtävissä Rajala-niminen talo, jonka pihapiirissä on viisi rakennusta. 1933 ja 1940 pienimittakaavaisissa kartoissa taloa ei ole merkattu, mutta vuoden 1949 pitäjänkartassa (*V:4-17 Lavia-Ikaalinen-Hämeenkyrö-Suodenniemi*).

Rajalan talo on samalla paikalla ja sen pihapiirissä on viisi rakennusta. 1950, -60 ja -70-lukujen kartoissa Rajalaa ei enää ole, ja paikannimenä kartoissa toimii pelkkä Pauhunmaa. Vasta vuoden 1982 (2122 04) kartassa Pauhunmaan lisäksi Rajalantontti-nimitys esiintyy ensimmäisen kerran. Paikka tunnetaan Rajalantonttina myös nykykartoissa.

Kuva 25. Rajala- nimisen torpan paikalla tehtyt havainnot. Violetilla merkattu kivijalka, pinkeillä pisteillä merkattu kiviröykkiöt, vihreällä kuoppa ja keltaisella korkea pystykivi.

Kuva 26. Yleiskuva Rajalan torpan paikalta, kuusten juurella kiviröykkiötä, mahdollista kivijalkaa. Kuva koilliseen.

Kuva 27. Kivijalkaa Rajalan torpan paikalla. Kuva luoteeseen.

6.1. Rajalantontti 2

Muinaisjäännösrekisterin numero:

1000048678

Status: Muu kohde

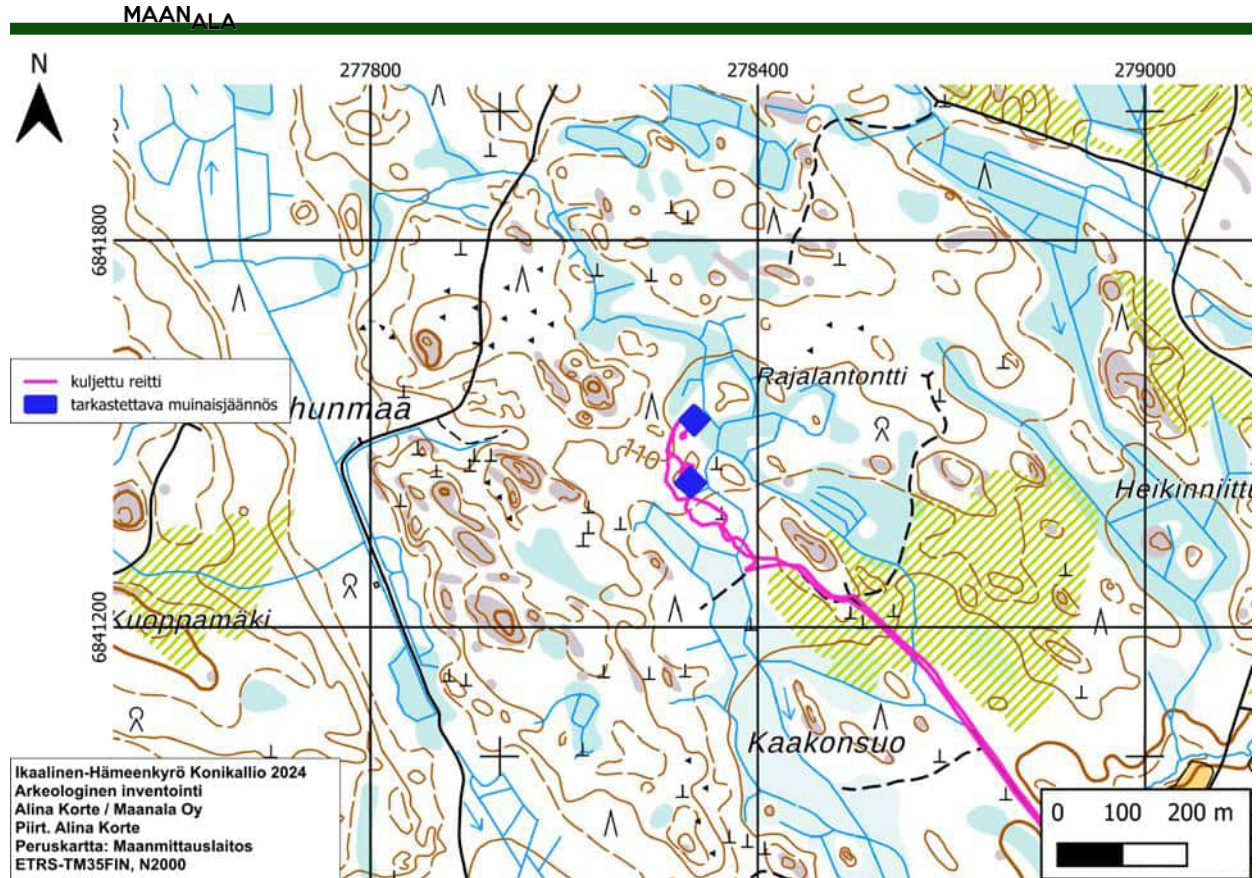
Tyyppi: Työ- ja valmistuspaikat, tervahaudat

Ajoitus: historiallinen

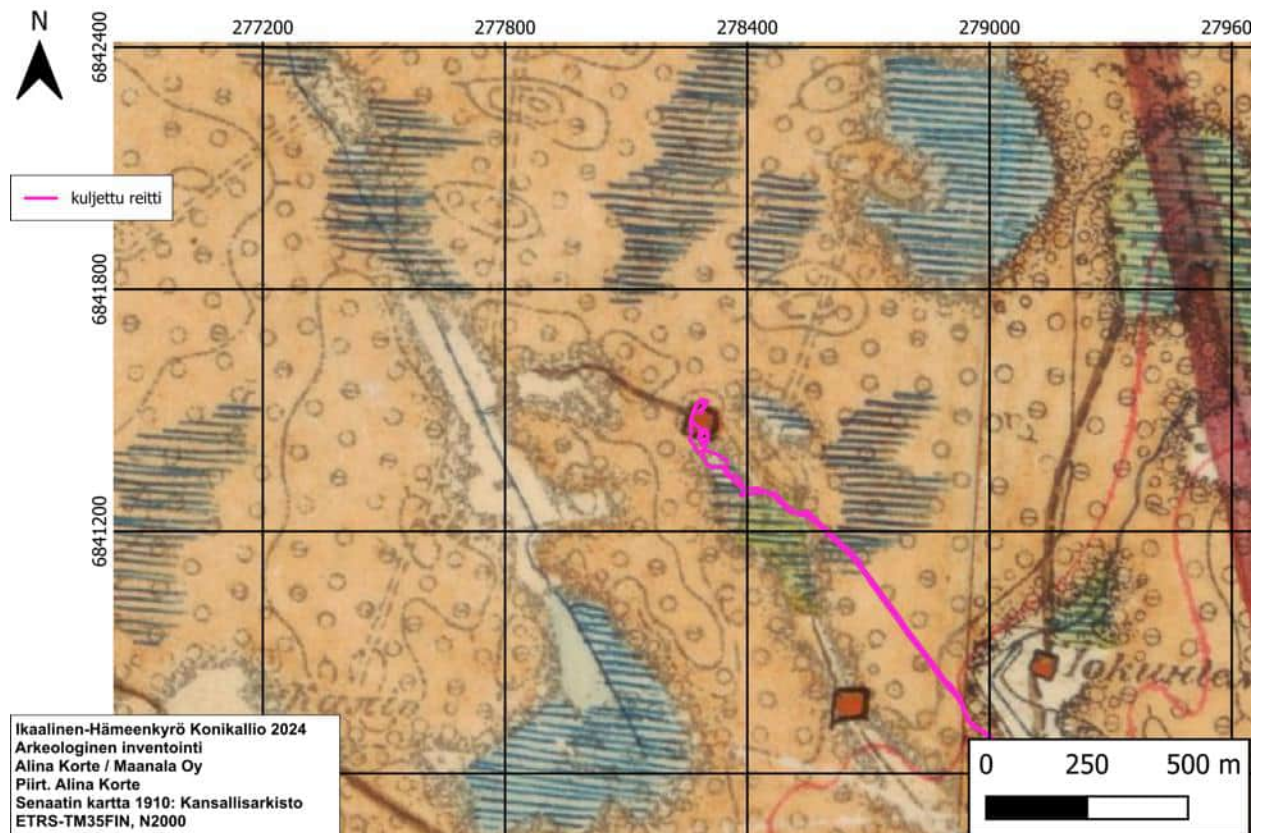
Vuoden 2022 Konikallion inventoinnin jälkeen havaittiin Lidar-aineistossa mahdollinen kuoppa. Kohde lisättiin raporttiin jälkikäteen eikä kohdetta ole tarkastettu maastossa.

Inventointi 2024:

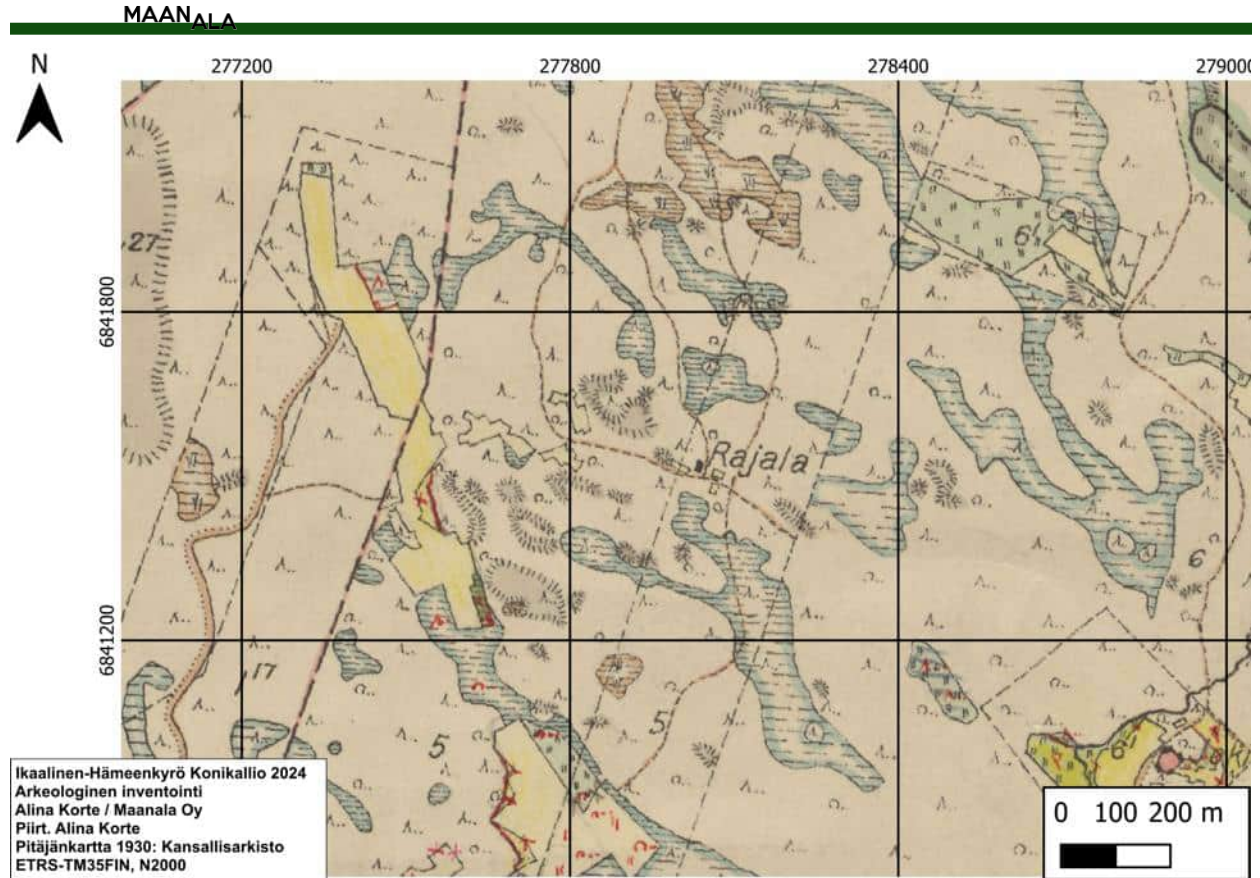
Alueella tehtiin havaintoja vain Rajala -nimisen torpan jäänteistä (muu kulttuuriperintökohde). Lidar-aineistosta löydettyä mahdollista muinaisjäännöstä eli hiilimiilua tai tervahautaa ei havaittu maastossa. Kohdetta ehdotetaan poistettavaksi muinaisjäännösrekisteristä.

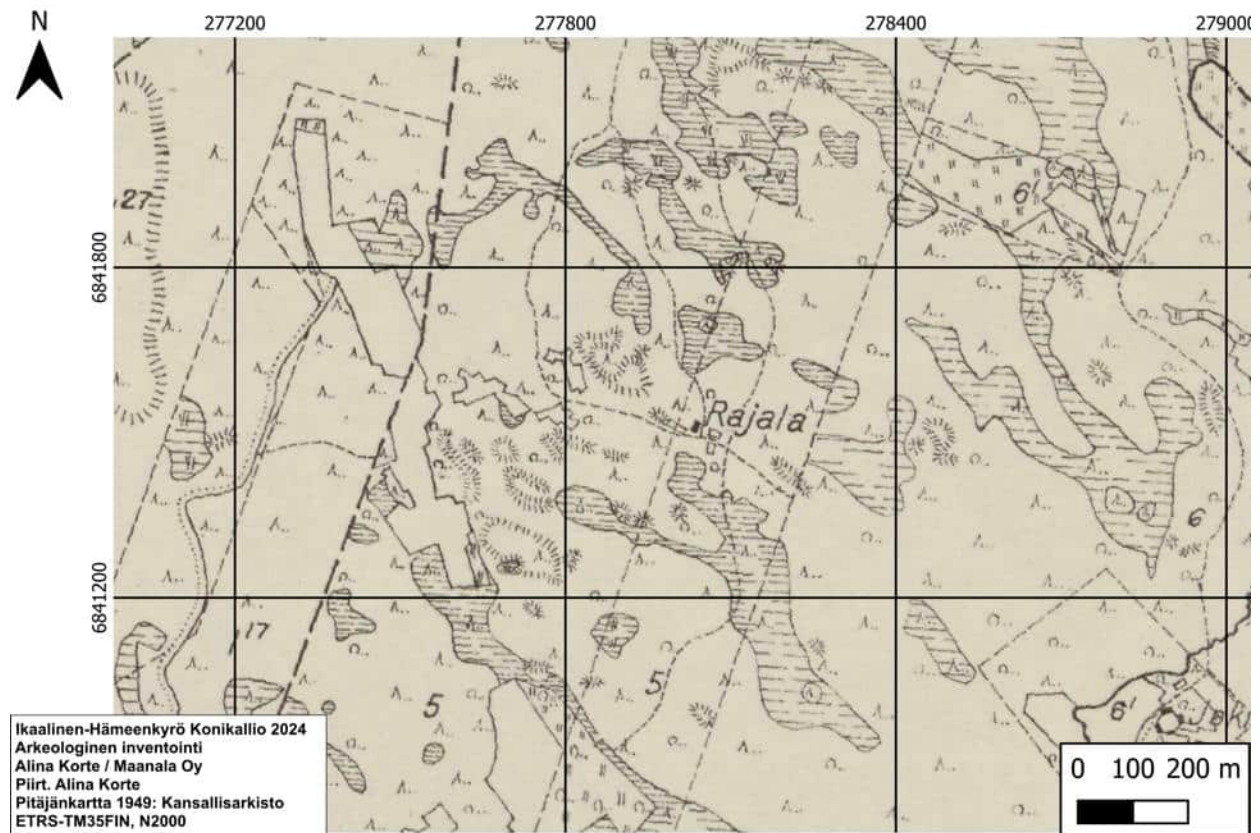
Kuva 28. Rajalantontilla kuljettu reitti ja tarkastettavat kohteet maastokartalla.

Kuva 29. Rajalan torppa ja kuljettu reitti vuoden 1910 Senaatin kartassa.

Kuva 30. Rajalan talo merkattuna vuoden 1930 pitäjänkartalla.

Kuva 31. Rajalan talo vuoden 1949 pitäjänkartalla.

Kuva 32. Rajalantontin alue ja kuljettu reitti vuoden 1972 topografisella kartalla.

7. Yhteenveto

Inventoinnissa tarkastettiin Ikaalisten ja Hämeenkyrön alueelle Konikallioon suunniteltavan tuulivoimapuiston voimaloiden 4, 8, 10 ja 11:a paikat maastossa.

Lisäksi tarkastettiin voimalan numero 10 lähellä sijaitseva Ryssälevo- niminen paikka, joka on tullut Pirkanmaan maakuntamuseon tietoon vuonna 2024.

Voimaloiden paikoilta tai Ryssälevosta ei tehty havaintoja arkeologisesta kulttuuriperinnöstä.

Inventoinnin yhteydessä tarkastettiin myös vuonna 2022 inventoinnissa senaatin kartalta ja lidar-aineistosta havaittu mahdollinen muinaisjäännös ja muu kulttuuriperintökohde, Ra-

jalantontti ja Rajalantontti 2. Molemmat kohdet sijaitsevat suunnitellun voimajohto B:n linjan kupeessa. Rajalantontti 2- nimisestä mahdollisesta tervahaudasta tai hiilimiilusta ei tehty havaintoja, joten kohdetta ehdotetaan poistettavaksi. Rajala- nimiseltä torpan paikalta havaittiin kivistykkeitä, kivistykkeitä ja kellarikuoppa.

Turussa 30.8.2024,

Alina Korte
arkeologi, FM
Maanala Oy

8. Lähteet

Internetlähteet:

Geologian tutkimuskeskuksen ylläpitämä Maankamara-karttapalvelu [https://gtkdata.gtk.fi/maankamara/].

Maanmittauslaitoksen ylläpitämä Paikkatietoikkuna-karttapalvelu [https://kartta.paikkatietoikkuna.fi].

Museoviraston ylläpitämä Kulttuuriympäristön palveluikkuna eli niin sanottu Muinaisjäännösrekisteri [https://www.kyppi.fi/palveluikkuna/portti/read/asp/default.aspx].

Kirjallisuus ja tutkimusraportit:

Itäpalo, Jaana ja Schulz, Hans-Peter 2023. *Konikallion tuulivoimahankkeen arkeologinen inventointi*. Ikaalinen, Hämeenkyrö, Sastamala 2022. Keski-Pohjanmaan Arkeologia-Palvelu.

Koskelo, Jaakko & Lammi, Leo 1987. *Hämeenkanakaantien varrelta*. Ikaalinen Seuran julkaisuja. Ikaalisten kirjapaino.

Vappula, Jorma 1999. *Ikaalisten entisen emäpitäjän historia II (1641–1721)*. Vammalan kirjapaino Oy, Vammala.

Markkola, Pirjo 2006. *Ikaalisten entisen emäpitäjän historia III. Suuresta pohjan sodasta pitäjänjakoon 1721–1852*. Gummerus kirjapaino Oy, Jyväskylä.

Karttalähteet:

Peruskartta vuosilta 1959, 1975, 1989. 1:20 000. *Karttalehti 2122 08 & karttalehti 2122 04*. Maanmittauslaitos.

Taloudellinen kartta 1932. *Karttalehti V:4 Ikaalinen*. 1:100 000. Turun ja Porin lääninhallituksen kartat ja piirustukset, Kansallisarkisto.

Isojakokartta 1787. *Karttalehti KA: A19:34/1–6 Vatula*. Maanmittaushallituksen uudistuskartat ja -asiakirjat, Kansallisarkisto.

Senaatin kartta 1910. *Karttalehti XXI-XXII 18-19 (Suodenniemi)*. 1:42 000. Maanmittaushallituksen historiallinen kartta-arkisto, Kansallisarkisto.

Senaatin kartta 1910. *Karttalehti XXI-XXII 20-21 (Ikaalinen)*. 1:42 000. Maanmittaushallituksen historiallinen kartta-arkisto, Kansallisarkisto.

Pitäjänskartta 1930. *Karttalehti V:4–13 Hämeenkyrö-Ikaalinen*. Kansallisarkisto.

Pitäjänskartta 1929. *Karttalehti V:4–18 Hämeenkyrö-Ikaalinen-Suodenniemi-Mouhijärvi*. Kansallisarkisto.

Pitäjänskartta 1930. *Karttalehti V:4–17 Lavia-Suodenniemi-Ikaalinen-Hämeenkyrö*. Kansallisarkisto

Pitäjänskartta 1930. *Karttalehti V:4–12 Jämi-järvi-Ikaalinen-Suodenniemi-Kankaanpää*. Maanmittaushallituksen historiallinen kartta-arkisto, Kansallisarkisto.

Pitäjänskartta 1949. *Karttalehti V:4–17 Lavia-Ikaalinen-Hämeenkyrö-Suodenniemi*. Maanmittaushallituksen historiallinen kartta-arkisto, Kansallisarkisto.

Taloudellinen kartta 1940. *Karttalehti V:4 Ikaalinen*. Maanmittaushallituksen historiallinen kartta-arkisto, Kansallisarkisto.

Topografinen kartta 1960. *Karttalehti 2122 Ikaalinen*. Maanmittaushallituksen historiallinen kartta-arkisto, Kansallisarkisto.

Suomen yleiskartta 1866–1878. *Karta öfver Finland: Sektion E2: westra delarne af Åbo och Wasa län. 1863*. Kansallisarkisto.

Topografinen kartta 1972. *Karttalehti 2122 Ikaalinen*. Maanmittaushallituksen historiallinen kartta-arkisto, Kansallisarkisto.